

KULTÚRA

ROČNÍK XXIV. – č. 13

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

30. JÚNA 2021

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

Snímka: Teodor Krížka

Pred 75 rokmi – dňa 27. júna 1946 – bola podpísaná tzv. Tretia pražská dohoda, ktorá predstavuje jednu z najtemnejších udalostí v politických dejinách Slovenska. Slovensko sa ňou dostáva do vazalského područia, do takého pokorujúceho a nedôstojného položenia, aké nijako nesvedčí kultúrnemu a vyspelému národu v 20. storočí.

K oživeniu pamäti na tento smutný akt chce prispieť táto krátka spomienka:

Koniec vojny znamenal zánik štátnej samostatnosti a obnovenie Česko-Slovenskej republiky. Postavenie Slovensko v spoločnom štáte bolo definované v Programe vlády národného frontu Čechov a Slovákov (lepšie známy pod menom: Košický vládný program), ktorý bol verejne vyhlásený v Košiciach dňa 4. apríla 1945 a v ktorom sa Slovákom sľubovalo:

„Vychádzajúc z uznania Slovákov ako nacionálne samostatného národa, bude sa vláda od začiatku dôsledne

snažiť, aby v česko-slovenskom pomere bola uskutočnená zásada ‚rovný s rovným‘ a aby sa tak uplatnilo skutočné bratstvo medzi obidvoma národmi. Uznávajúc, že Slováci majú byť pánmi vo svojej slovenskej krajine, práve tak ako Česi vo svojej českej národnej domovine, republika bude obnovovaná ako spoločný štát rovnoprávných národov, českého a slovenského... V rámci novobudovanej jednoty česko-slovenskej brannej moci a na základe jednotlivých služobných úradov budú sa tvoriť národné slovenské vojenské útvary (pluky, divízie atď.) zložené prevažne z

Tretia Pražská dohoda

mužstva, poddôstojníctva a dôstojníctva slovenskej národnosti a používajúce veliacu a služobnú reč slovenskú... Nová vláda republiky sa bude starať o to, aby pri ústavnom

FRANTIŠEK VNUK

riešení pomeru národa slovenského a českého boli konštituované slovenské orgány zákonodarnej, vládnej a výkonnej moci, tak ako to dnes má slovenský národ v SNR.“

Podľa tohto vyhlásenia obnovená Republika mala byť federáciou dvoch bratských národov, kde by Slovensko malo širokú autonómiu v správe

domácich záležitostí. Slovenskí povojnoví vládni predstavitelia sa ponáhľali legalizovať tento vzťah a už v máji 1945 predložili konkrétne a detailné návrhy, podľa ktorých sa mal slovensko-český pomer usporiadať na symetrickom federatívnom podklade. Tieto návrhy sa stretli s nečakanou opozíciou pražskej vlády, ktorá nielen že ich odmietla, ale aj prinútila slovenskú stránku prijať celý rad centralizujúcich opatrení. Tento zásah do politického diania na Slovensku vošiel do histórie pod menom Prvá pražská dohoda.

Ale pražským centralistom to nebolo dosť. O 11 mesiacov neskor-

šie, v apríli 1946, z podnetu prezidenta Beneša došlo k druhému kolu rokovaniu. V ňom si vláda vynútila právo zasahovať do politického a verejného života na Slovensku kontrolou hospodárstva, plánovania, právo v personálnych otázkach pri vymenovaní vedúcich pracovníkov v súdnictve, v politickej správe, univerzity a vysokých škôl, atď. Toto bola tzv. Druhá pražská dohoda.

Slovenský ľud s nevoľou prijímal a s rozhorčením znášal tieto drastické zásahy do správy a administratívneho riadenia svojej domoviny. A ešte znepokojujúcejším pocitom bol pri tom postoj Komunistickej strany Slovenska (KSS), ktorá pri týchto opatreniach neobhajovala záujmy Slovenska, ale asistovala pražskej vláde. Ľudia sa postupne začínali uvedomovať, že zánikom Slovenskej republiky, zanikla aj samostatnosť KSS, ktorá sa teraz stala de facto odbočkou Komunistickej strany Česko-Slovenska.

(Pokračovanie na 4. strane)

Dvojtyždenník Kultúra vychádza na Slovensku takmer štvrt' storočia. U našich čitateľov je obľúbený, siahajú po ňom mladí, starší stredného veku, ba aj tí najstarší. Aj ja som jeho stálou čitateľkou.

Pri stretnutiach so susedmi a známymi spoločne o prečítanom diskutujeme.

V 10. čísle bol zaujímavý článok pod názvom: „Ženské práva made in USSR“. Jeho autorom je D. Żuk-Olszewski. V ňom sa vracia do minulých čas leninizmu, hovorí o amorálnosti mladých a vôbec celého vládneho systému. Z kontextu vyberiem pre tých, ktorí ho nečítali, zaujímavú časť: „Na ubytovňu privádzajú skupinu robotníčok z poľa. Opíjajú ich do odpadnutia, a potom ich jednu po druhej znásilňujú“. V článku sa ďalej píše, že sexualita bola neviazaná, hlásali sa heslá: „Preč s ostychom“, na uliciach miest bolo možné stretnúť nahých mužov a holé ženy, rástli pohlavné choroby, na uliciach nahota bola propagovaná, sociálna morálka úplne uvoľnená.

Veľa z nej prenieslo sa aj do dnešnej doby. Preto smelo možno hovoriť o blížiaci sa sexuálnej pandémie. Ani jedna nevznikne za jeden deň, zakráda sa pomaly ako zlodej.

O nej hovoria tieto príbehy: bývalá riaditeľka materskej školy v okr. Galanta (rok 1980) počas povinného oddychu detí na lôžkach dozerala na svojich zverencov cez okienko na paraváne. Zrazu sa ozval krik a plač malého päťročného dievčatka. Zdesila sa z toho, čo videla. Malý Jožko bez spodnej bielizne (pyžama) ležal na brušku päťročného dievčatka, bozkával ju a natriasal sa. Na otázku riaditeľky, čo to robí, zaznela odpoveď: „Nič, len to, čo robí môj otec mamičke, keď sa vráti domov z práce“. Dieťa nemalo pocit viny, má oči, je zvedavé, všetko napodobňuje, všetko vie. O tom hovorí príslovie: „Kto chce poznať všetky veci, nech sa spýta malých detí“.

V uvedenom príbehu matkou dieťaťa-chlapčeka je žena pod hranicou dospelosti. Nebolo by snád' lepšie posunúť ju o niekoľko latiek vyššie? Nechajme to na úvahu odborníkom. O takomto príbehu sa povie toto: „Dieťa porodilo dieťa“.

Druhý prípad je z mesta T. Stal sa pred ôsmimi rokmi. Nezamestnaná 45-ročná matka s troma deťmi hľadala prácu ako upratovačka. Na radu svojej priateľky navštívila jednu školu. Na otázku riaditeľa školy, prečo hľadá prácu, odpovedala: „Nemám ani na nové zuby, preto sa nemôžem po-

Čaká nás sexuálna pandémia?

riadne najesť“. Riaditeľ školy, vidiac ľahký objekt pre svoje sexuálne chůtky, jej povedal toto: „Ak zajtra popoludní o piatej hodine prídete do mojej kancelárie, budete mať nové zuby zadarmo“. Čestná matka túto vábivú ponuku odmietala, a tiež zamýšľanú žalobu, vraviac, že súdom vôbec neverí.

Dnes pracuje ako predavačka za hranicami.

Pred tromi rokmi boli obyvatelia mesta Trnava svedkami sexuálnej voľnosti. Na Hospodárskej ulici pri tretej bytovke za bieleho dňa. Niektorí okoloidúci sa smiali, jeden starší pán si odpľul a posledný zakričal. „Pomoc! Polícia!“ Po úteku dvojice rýchlosťou expresu zostalo miesto činu prázdne. Na mieste na zemi ostali iba spadnuté gate.

Skupina nedospelých dievčat v ranných hodinách vracia sa so spevom domov. Stará chorá žena z činziaku sa pýta: „Zo svadby, zo svadby?“ Odpovedá jedna, ktorá má „najviac v hlave“: „Nie zo svadby, ale boli sme na skupinovom sexe“. Ne-

do s l ý c h a v á stará pani sa pýta: „Na akej ceste?“ Odpoveďou jej bol smiech dievčat.

Heslo z bývalého Soviet-

skeho Ruska dorazilo aj k nám, na Slovensko. „Preč s ostychom!“ hlása. Niektoré vzdelané rodiny u nás (sami sa tak nazývajú) už si ho domestikovali, teda osvojili. Počas celého leta a niekedy aj počas vykurovacieho obdobia si všetci svorne užívajú štýl voľnosti – Adamovo rúcho. Čo by na to povedali niektoré kmene Pygmejcov, žijúce v pralesoch, ktoré cítia potrebu aspoň listom z liány zakryť si intímne miesta svojho tela, a naši vzdelanci chodia holí?

Mesto Trnava má trinásť kostolov, a z toho dôvodu dostalo názov „malý Rím“. Toto dnes už neplatí, lebo sa z neho stalo mesto liberálne, a niektorí hovoria o ňom toto: „Trnava je malý Rím, samá ..., samý kmín“. Náboženský život tohto mesta naštrbila pandémia korony. Od marca 2020 sú kostoly zatvorené, neskôr až doteraz je dovolená len obmedzená účasť.

Podľa správania niektorých mladých účasť na bohoslužbách berú ako atrakciu, o čom svedčí aj ich neprímerané oblečenie,

zvlášť v letných mesiacoch. Nerešpektujú ani napísané upozornenie na vchodových dverách kostola.

Už 14 a 15 ročné deti majú preštudovanú Kámasútru, ktorú lepšie poznajú ako Otčenáš a Desatoro.

O tom, že s pečaťou nemravnosti boli a sú zamestnávajú aj poslanci, sa dozvedáme v časopisoch: parlamentný poslanec J. Herák, aktivista, organizátor detských táborov, je obvinený zo sexuálneho zneužívania maloletej dievčiny. Je odchovancom detského domova a pre domovákov aj pracuje. Ak chcete vedieť viac, tak si prečítajte niektoré informačné médium.

Pýtam sa: „Môže byť cap záhradníkom?“ „Nie, lebo by spásol celé záhradu“. Potrebujeme mravokárcov? Nie! Lebo túto úlohu by mali plniť dobré zákony, kontrola a morálne vzory na všetkých postoch.

Pri čítaní Starého zákona sa dozvedáme, že ľudia už vtedy páchali veľké hriechy, perverzne žili, žiadne Božie prikázanie si nectili, za čo ich Boh potrestal. Dôležité je poučiť sa.

Jasne sa črtá začiatok sexuálnej pandémie. Hasme požiar na začiatku!

ANTÓNIA KORCOVÁ

UPOZORNENIE!
Kultúra č. 14 vyjde
s dátumom 8. september 2021

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné,
z ktorého príjem je predsa len o málo väčší
ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho
na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilem úsilí,
prispejte na číslo účtu Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

LEGÁLNY UMEĽÝ POTRAT V SOCIALISTICKOM BLOKU

Nádeje, ktoré priniesol mnohým európskym národom povojnový rok 1945, rýchlo uhasila vidina rozšírenia sovietskeho komunizmu do veľkej časti starého kontinentu. A nielen tam. S novými komunistickými poriadkami prišiel aj nový pohľad na rodinu a rodinnú legislatívu. Manželstvo už prestalo byť chápané ako jedna z najvyšších spoločenských hodnôt podporovaných a chránených štátom a nová legislatíva štátov, v ktorých vyhrávali voľby komunisti a postupne sa stávali satelitmi Sovietskeho zväzu, začala kopírovať vývoj podľa Leninových plánov. Postupné oslabovanie ochrany nenarodených detí nastalo okamžite po prebratí moci komunistami v jednotlivých krajinách. Zväčša malo formu znížovania trestnej sadzby za interrupciu (tento eufemizmus pre umelý potrat začal byť v komunistickej legislatíve používaný) resp. formu jej beztrstnosti. V roku 1952 boli legalizované umelé potraty v Južoslávii, v roku 1956 v Poľsku, Maďarsku a Bulharsku. O rok neskôr sa interrupcie stali beztrstnými a plne legálnymi v Československu, Rumunsku a v Číne. Keďže v Číne dosiahla miera vykonávania umelých potratov skutočne obudné rozmery, k tejto krajine sa ešte vrátíme podrobnejšie. V roku 1961 sa stali umelé potraty beztrstnou súčasťou každodennej reality aj v inom komunistickom štáte Ázie - v Severnej Kórei, v roku 1965 v prvom komunistickom štáte na americkom kontinente - na Kube.

V Rumunsku legislatíva umožňujúca de facto neobmedzené umelé potraty platila len do roku 1966, keď komunistický pre-zident Nicolae Ceausescu svojim dekrétom v záujme zlepšenia desivej demografickej situácie štátu interrupcie výrazne obmedzil. Bolo to veľmi podobné ako v prípade ich obmedzenia v Sovietskom zväze po pustošení bolševickej sexuálnej revolúcie v 20. rokoch 20. storočia.

V roku 1972 interrupcie legalizovala NDR. Východné Nemecko bolo jediným sovietskym satelitom, ktorý nelegalizoval umelý potrat v päťdesiatych rokoch ako ostatné komunistické krajiny Európy. Zrejme aj pod vplyvom smutných historických skúsenosti z obdobia Tretej ríše. Sedemdesiate roky ale priniesli temnú zmenu aj v tejto oblasti. Pre zaujímavosť hodno uviesť, že legalizácia umelého potratu na požiadanie bola nadhlo jediným hlasovaním vo východonemeckom komunistickom parlamente, ktoré nebolo jednomyselné.

STOLÍČNAJA, LENINOVE SPISY A POTRAT NA EXPORT...

Tak, ako bola symbolom anglosaského kolonializmu z obdobia osídľovania severnej Ameriky Európanmi „ohnivá voda“, tak mal aj sovietsky komunizmus svoje „exportné artikly“, ktoré symbolizovali jeho expanziu po celom svete. Okrem moskovskej vodky Staľičnaja (rus. Столичная), ktorú bolo možné kúpiť za dotovanú cenu v takmer každých potravinách komunistického bloku, Leninových spisov, ktoré boli ako sväté písmo komunizmu voľne dostupné v rozličných svetových i menej svetových jazykoch v každom sovietskom hoteli, na každom sovietskom letisku, v každom sovietskom diaľkovom vlaku, ale aj v každom knihkupectve, v každej školskej knižnici v ktorejkoľvek z komunistických krajín, možno za exportný symbol „víťazstva myšlienky socializmu“ vo svete pokladať aj legálny umelý potrat.

Vo väčšine európskych krajín, v ktorých sa komunisti dostali k moci, veľmi rýchlo začali liberalizovať prístup štátu k umelému potratu. Vo všeobecnosti platila zásada, že po „víťazstve myšlienky

socializmu“ v ktoromkoľvek kúte sveta veľmi rýchlo prišla aj legislatívna úprava umožňujúca „socialistické plánovanie rodičovstva“, t. j. beztretné umelé potraty, zväčša bez akéhokoľvek obmedzenia a na požiadanie.

Uvedme si príklad uvoľnenia potratovej legislatívy na komunistickú Kube. Dedičstvom po takmer päťdesiatich rokoch vlády diktátora Fidela Castra je jeden z najvyšších indikátorov umelého potratu na svete. Ikona mnohých salónnych marxistov na Západe má na svedomí zavedenie krvavej diktatúry na „Ostrove slobody“ a početné zločiny, napr. vo forme masových popráv tisícov politických väzňov. Krátko po uchopení moci zaviedol taktiež legálny potrat na požiadanie, bez dokladovania akýchkoľvek dôvodov.

Dnes vedie Kuba smutné prvenstvo. Umelý potrat každoročne podstúpi takmer 29 žien z 1000 vo veku 15-44 rokov. Dokonca aj Čína so svojou smutnou politikou jedného dieťaťa v rovnakom období vykazovala nižší počet potratov na 1000 žien vo fertilnom veku - 19,2, podobne ako USA (19,6).

Napriek tomu, že súdruhovia okolo F. Castra zabezpečili kubánskym ženám „prístup k najkvalitnejším službám reprodukčného zdravia vrátane bezpečného umelého potratu“, miera úmrtnosti kubánskych žien pri pôrodoch je alarmujúca. V roku smrti F. Castra pripadalo na Kube na 100 tisíc pôrodov až 73 úmrtí žien. Dnes na Kube pripadá na jednu ženu najmenej detí spomedzi všetkých karibských krajín (1,5 dieťaťa, kým priemer v Karibskej oblasti je 2,2 dieťaťa na ženu).

Najbrutálnejšiu a najmasovejšiu formu však umelé potraty nadobudli v komunistickú Čínu. Tu sa umelý potrat stal nielen „možnosťou“ ženy, ale priam nutnosťou. Vo veľkom tu totiž ženy boli a stále sú k umelému potratu nútené. Čínska ľudová republika totiž zaviedla v roku 1979 tzv. „politiku jedného dieťaťa“, ktorá nútila ženy podstupovať umelé potraty a neraz viedla k zabíjaniu už narodených detí. Mimochodom, táto politika bola motivovaná apokalyptickými víziami o preľudnení sveta Thomasa Malthusa, ktoré fascinovali aj dve temné hrdinky nášho rozprávania – Alexandru Kollontajovú a Margaret Sangerovú.

Rodiny, ktoré vládnu reguláciu nerespektovali, boli perzekuované rozličnými spôsobmi, od zničujúcich pokút, cez znemožnenie riadneho štúdia „nadpočetným“ deťom, až po tvrdé represálie vo forme väzenia.

Krvavé dedičstvo raného sovietskeho „exportného artikla“ je v Číne výrazne prítomné dodnes. V roku 2015 publikoval poľský magazín Fronda Lux reportáž Marty Brzezińskiej s názvom „Ako ošipané na porážku“ (poľ. „Jak świnię na rzeź“). Text je venovaný osudom niekoľkých čínskych žien. Žien, ktoré boli prinútené komunistickým štátom svoje dieťa zabiť vo vysokom štádiu tehotenstva, resp. čínsky komunistický štát im ich dieťa proti ich vôli zabil. Brzezińska vo svojom článku píše: „Pred niekoľkými týždňami médiami kolovala desivá fotografia z Číny. Na fotografii vidno teličko dieťaťa „abortovaného“ v deviatom mesiaci tehotenstva, ponorené do vedra plného vody. Dieťa, ktoré zomrelo v dôsledku utopenia, pred smrťou plakalo.“ V reportáži opisuje autorka praktiky čínskeho štátu a jeho zdravotných inštitúcií: „V nemocnici niekoľko zriadencom chytilo ženu a nasilu ju prenieslo na operačný stôl. Nepustili ju dovtedy, kým nedostala injekciu. Bola už blízko termínu pôrodu. Jej príbuzní nevedeli, že ju uniesli.“ Neskorý potrat realizovaný ako „štátne opatrenie“ má v Číne formu vstreknutia jedu injekciou do hlavičky dieťaťa a jeho topenia vo vedre. V článku to potvrdzuje Reggie Littlejohnová, šéfkva mimovládnej organizácie Women's Rights Without Frontiers.

Žiaľ, táto fotografia z Číny ukazuje skutočný obraz komunistického „oslobodenia ženy“. Občas čínske ženy zomierajú spolu so svojimi deťmi.

Brezińska v reportáži približuje aj iný zdrviaci príbeh ženy, ktorá sa ukrýva pod pseudonymom Wuijan. V roku 2004 sa dozvedela, že je tehotná. Musela sa skrývať, pretože pod srdcom nosila „nelegálne dieťa“. „Každý deň som prežívala strach a opustenosť, no vedomie, že budem mať dieťa, všetko menilo.“

Čínske úrady sa však dozvedeli o jej tehotenstve. Nemohli zistiť, kde sa ukrýva a tak uväznili jej otca. Mučili ho, aby získali informácie o mieste pobytu dcéry.

DARIUSZ ŻUK-OLSZEWSKI

Po stopách Lenina

Umelý potrat ako súčasť budovania „tábora socializmu“

V obave o život otca sa Wuijan prihlásila úradom. Okamžite ju previezli do nemocnice, kde stretla iné tehotné ženy. Toto stretnutie opísala slovami: „Čakali ako svine na bitútku. Rýchlo ma vtiahli do miestnosti a nasilu mi dali kyslík. V miestnosti boli už iné ženy, ktorým práve vytrhli deti z lona. Niektoré kričali, iné plakali, jedna z nich sa od bolesti plazila po dlážke. Prosila som zdravotnú sestru, aby mi dovoľila ujsť. Presviedčala som ju, že zmiznem bez stopy nikomu nič nepoviem o tom, kto mi pomohol v úteku. Zdravotná sestra však neprejavila ani náznak súcitu a približovala sa ku mne s osemcentimetrovou injekciou, ktorá mala byť o chvíľu zabodnutá do hlavičky môjho nenarodeného dieťaťa. Keď som v stave zúfalstva zakričala, že ako zdravotná sestra má ľudom pomáhať, a nie ich zabíjať, rozčúlená zakričala, že v predchádzajúcom roku bolo uskutočnených viac ako 10 tisíc nútených abortov. Bola som jej slovami šokovaná. Uvedomila som si, že moje dieťa bolo vnímané ako zviera. Nakoniec zabodla ihlu striekačky do hlavičky môjho dieťaťa. Myslela som si, že nastal koniec sveta. Na nasledujúci deň som sa ocitla na operačnom stole. Lekár mi povedal, že dieťa zo mňa nevyšlo, ako sa to bežne deje po podaní smrtiacej injekcie. Na stenách operačnej sály som si všimla krvavé odtlaky prstov iných žien. Personál sa rozhodol moje dieťaťko rozstrihať nožičkami aj jeho mŕtvolku odsat špeciálnym vysávačom. Počula som zvuk nožičiek, ktoré strihali teličko môjho dieťaťa. Chcela som zomrieť. Na druhý deň mi zdravotná sestra ukázala nožičku môjho mŕtveho dieťaťa. Nikdy nezabudnem na ten pohľad. Nikdy som sa z toho psychicky a duševne nepamätala.“

V komunistickú Čínu, kde sa každodenne robí viac ako 35-tisíc umelých potratov (väčšina z nich nútených), nie je núdza o podobné príbehy. Vek „nelegálneho dieťaťa“ pri jeho „eliminácii“ potratom pre čínske úrady zjavne nezohráva žiadnu úlohu.

Spomínaná reportáž opisuje ešte iný desivý prípad z komunistickú Čínu v roku 2010. V nemocnici Foshan v tom období poslali na kremáciu dieťa, ktoré prežilo umelý potrat. O veci by sa dozaista médiá nedozvedeli, nebyť zamestnanca krematória, ktorý začul detský plač vychádzajúci z jedného vreca s biologickým odpadom. Keď vrece otvoril, našiel v ňom maličkého chlapca, ktorý sa hýbal. Ústa mal upchaté vatou. Okamžite mu vybral vatú z úst a utekal s chlapčekom do nemocnice. Lekári však odmietli chlapcovi

potomčie a dieťa zomrelo na nemocničnej chodbe. Jeho telo sa do krematória vrátilo, avšak až po pitve, keďže úrady žiadali vysvetlenie, ako je možné, že dieťa potrat prežilo.

Čínska komunistická „politika jedného dieťaťa“ napriek svojej obľudnosti prežila éru komunizmu v Sovietskom zväze a východnom bloku. Našla si svojich nadšených zástancov aj v západnom demokratickom svete. Bývalý americký viceprezident a neskorší prezident Joe Biden sa o tejto „politike“ vyjadril, že „ju plne chápe“. Americký multimiliardár, zakladateľ televíznej siete CNN Ted Turner zašiel ešte ďalej – vyzval sve-

Terris), čínskej „vlasteneckej cirkvi“ potvrdzuje, že komunistom veľmi záležalo na tom, aby vzbudili dojem, že aj medzi katolíckou elitou sú takí, ktorí schvaľujú dokonca aj ich potratovú politiku.

Vráťme sa však k osudom československého potratového zákona. V roku 1962 boli na základe Nariadenia vlády ČSSR zriadené interrupčné komisie, ktoré posudzovali splnenie kritérií pre vykonanie umelého potratu. Aspoň v minimálnej miere obmedzovali úplne liberálny prístup k umelému potratu. V roku 1986 boli pre beztretné vykonávanie umelého potratu zburané prakticky

všetky bariéry. V Čechách zákonom č. 66/1986 Sb. a na Slovensku zákonom č. 73/1986 Zb. bolo umožnené vykonávať interrupcie bez obmedzenia a udávania dôvodu až do ukončenia tretieho mesiaca tehotenstva. Tento zákon je pre našu krajinu hanbou a je smutné, že ani za takmer tri desaťročia budovania právneho demokratického štátu sa ho nepodarilo zrušiť. Ešte aj v súčasnosti platný potratový zákon, ktorý patrí k najliberálnejším v Európe, je na Slovensku s tichým súhlasom štátnych inštitúcií dlhodobo porušovaný zdravotníckymi zariadeniami, ktoré čerpajú nemalý finančný profit z tzv. potratovej turistiky. Prakticky bez akéhokoľvek obmedzenia a s malými výnimkami anonymne poskytujú svoje „služby“ cudzinkám, pričom zákon v § 10 uvádza, že „umelé prerušenie tehotenstva sa nevykoná cudzinkám, ktoré sa v Slovenskej republike zdržiavajú prechodne.“

LEGALIZÁCIA UMELÉHO POTRATU NA ZÁPADO

Po desaťročia bol legálny umelý potrat doménou totalitných krajín riadených nejakou formou politického marxizmu. Žiaľ, všetko sa zmenilo v 60. – 70. rokoch 20. storočia a postupne sa stal súčasťou každodenného života západných krajín. Vo Švédsku sa tak stalo dokonca ešte skôr. Švédsko bolo po dlhé desaťročia synonymom socialistického raja na zemi a vysokej životnej úrovne. O dodržiavaní demokratických štandardov v tejto severnej krajine pochyboval málokto. Sociálni demokrati vládnu v tejto krajine takmer nepretržite od tridsiatych rokov minulého storočia. V tejto súvislosti je zaujímavé spomenúť, že vo Švédsku pôsobila ako diplomatická zástupkyňa Sovietskeho zväzu v rokoch 1930-1945 Alexandra Kollontajová. Tešila sa mimoriadnej obľube u švédskej socialistickej vlády, o čom svedčí aj dĺžka jej diplomatického pôsobenia v tejto krajine. A táto spoluautorka prvého zákona na svete, ktorý spravil z umelého potratu banálnu vec, mala pravdepodobne veľký vplyv aj na autorov švédskej potratovej legislatívy.

LEGALIZÁCIA UMELÉHO POTRATU NA ZÁPADO

V roku 1938 švédski zákonodarcovia zlegalizovali umelý potrat z medicínskych, eugenických a tzv. právnych dôvodov, k čomu v roku 1946 pribudli dôvody sociálne. Žena pred podstúpením umelého potratu musela predstúpiť pred špeciálnu komisiu. To sa však zmenilo v roku 1974, keď švédsky parlament prijal zákon umožňujúci umelý potrat na požiadanie v prvých štyroch mesiacoch

tehotenstva. Tento zákon platí dodnes a patrí k najliberálnejším v Európe.

Druhou západnou krajinou, ktorá legalizovala umelý potrat (a urobila tak ešte pred kauzou Roe vs. Wade v USA), bola Veľká Británia. Na jeseň roku 1967 britský parlament po búrlivej debate schválil tzv. Abortion Act, ktorý síce teoreticky definoval iba niektoré dôvody pre uskutočnenie umelého potratu, v praxi sa však čoskoro ukázalo, že jeho interpretácia lekármi je veľmi voľná a prakticky znamenal vykonávanie umelých potratov na požiadanie, s úhradou zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. Zaujímavosťou je, že zákon povoliujúci umelý potrat platil pôvodne iba v Anglicku a Walesu a neskôr bol rozšírený o Škótsko. V Severnom Írsku zostával naďalej umelý potrat nelegálnym a trestným.

V tesnom závесе za Veľkou Britániou nasledovala Kanada. Krajina, ktorá je dodnes spojená s Veľkou Britániou nie iba podobizňou kráľovnej Alžbety na svojich minciach. Leví podiel na legalizácii umelých potratov v tejto severoamerickej krajine zohral Pierre Elliott Trudeau. Katolíck, absolvent jezuitskej školy, neskorší veľký obdivovateľ marxizmu a Mao Ce-tunga. Na formovanie jeho politických názorov mal výrazný vplyv britský marxista Harold Laski a jeho osobný priateľ – kubánsky komunistický diktátor Fidel Castro, mimochodom tiež absolvent jezuitských škôl.

Krátko po tom, ako sa Trudeau stal v roku 1967 ministrom spravodlivosti, pustil sa do kanadskej „kultúrnej revolúcie“ vo veľkom štýle. Prostredníctvom zákona C-150 priniesol do každodenného života Kanadčanov viac ako stovku zmien v rozličných oblastiach. Bolo medzi nimi uľahčenie rozvodu, dekriminalizácia homosexuality a najmä legalizácia umelého potratu. Zákon bol veľmi rozvláchny a pokrývajúcí rozličné oblasti života, takže bolo veľmi problematické sa v ňom zorientovať. Historik Alphonse De Valk uvádza, že Trudeau sa vôbec netajil tým, že tento prístup zvolil, aby zdeorientoval verejnosť a rozptýlil jej pozornosť tak, aby sa nemohla sústrediť na vyššie uvedené etické otázky.

Potratová legislatíva sa v Kanade za vlády P. Trudeaua (v roku 1968 sa stal predsedom kanadskej vlády) rýchlo liberalizovala a premiér v roku 1975 úplne odignoroval celonárodnú petíciu proti umelým potratom, pod ktorú sa podpísalo viac ako milión občanov krajiny.

Katolícky publicista a výkonný riaditeľ amerického informačného portálu lifesitenews.com Steve Jelsevac uverejnil v roku 2000 výstižné hodnotenie Trudeauovho pôsobenia v politike: „Trudeau predovšetkým zakotvil v kanadskej politike falošný a smrteľný nový koncept, že verejné osoby nesmú vnucovať v morálnych otázkach svoju osobnú morálku (ktorou sa vždy mysli výhradne tradičné morálne princípy) cestou legislatívy. Vo vysielaní BBC 13. júla 1970 Trudeau povedal: 'Nemožno žiadať všetkých ľudí, aby prijali moju osobnú morálku ako svoju morálku. Treba zabezpečiť, že trestný zákonník nebude reprezentovať osobnú morálku ľudí, ktorí sú momentálne zhodou okolností vo vláde, ale bude reprezentovať to, čo ľudia cítia ako základné verejné štandardy etického správania.' Samozrejme, práve Trudeau tým vnútil svoje názory verejnosti. Svoj osobný elitársky názor, že morálka nemá miesto v zákone, pretlačil cez parlament do kanadskej spoločnosti. Jeho osobným názorom bolo i to, že Kanadčanov treba priviesť k tomu, aby si tieto zmeny želali.“ Podobné „odtrhnutie“ údajných osobných pro-life postojov od verejne presadzovaných propotratových postojov vidíme dnes u amerického prezidenta Bidena.

(Pokračovanie na 10. strane)

(Pokračovanie z 1. strany)

Bola úplne podriadená jednotnej politike spoločného ústredného vedenia, v ktorom mali prevahu českí súdruhovia.

Tieto pocity sklamaní a spravidlivého hnevu sa výrazne prejavili vo voľbách v máji 1946, keď na Slovensku Komunistická strana utrpela pokorujúcu porážku. Získala 30,4% hlasov, zatiaľ čo Demokratická strana, s podporou slovenského katolíckeho voličstva dostala 62% hlasov.

Kým Slovensko hlasovalo protikomunisticky, v západnej časti Republiky dosiahla marxistická ľavica, t. j. komunisti a sociálni demokrati, absolútnu väčšinu a po voľbách sa predsedom vlády stal komunist Klement Gottwald.

Ako ukázali nasledujúce týždne a mesiace, volebný úspech demokracie na Slovensku bol vlastne klamným víťazstvom, ktoré neprineslo očakávané ovocie. Naopak, výsledky volieb rozhnali nielen komunistov, ale aj české občianske strany – národných socialistov a lidovcov – ktorí uverili komunistickým klebetám, že Slovensko je reakčné a ľudácke... a že pre dobro Republiky, je potrebné zakročiť.

A pražský centralizmus aj zakročil. Pražská komunistická centrála pohoťovo vypracovala plán, ako pokoriť Demokratickú stranu (DS) a nedovoliť jej, aby sa mohla tešiť z plodov víťazstva. Úlohou realizovať tieto protislovenské direktívy Ústredného výboru KSČ (ÚV KSČ) boli poverení dôvery pražského vedenia požijavíci súdruhovia Viliam Široký a Július Ďuriš.

Tri dni po voľbách (29. mája 1946) prišiel z Prahy do Bratislavy Viliam Široký, dal zvolať predsedníctvo KSS a tam rozvinul podrobnosti plánu na paralyzovanie politického víťazstva DS. Podľa zápisničného záznamu predložil im taktické kroky, ktoré sa odohrajú v krátkej budúcnosti: Klement Gottwald, ako budúci predseda vlády, pozve predstaviteľov DS na rokovanie do Prahy, kde „im predloží určité podmienky. Na prvom mieste to, že Zbor povereníkov bude totálne podriadený vláde a povereníci ministrom. Keď to nepodpíšu, utvorí sa vláda bez DS... Urobíme Národný front bez reakcie... Myslím (pokračoval V. Široký), že práve Gottwald má to byť, ktorý má úžasnú autoritu na Slovensku a ktorý vyhlásil „magnu chartu“ v Košiciach, aby také podmienky kládol strane, ktorá v mene ľudáctva vyhrala voľby na Slovensku. Keby demokrati neprijali tieto podmienky, utvoríme vládu bez nich, lebo si nerobím ilúzie, že sa nám do 15. júna podarí rozbiť DS... Minister vnútra, súdruh Nosek, má pondelok (t. j. 3. júna - F.V.) podať správu Národnému frontu, že DS je štátne nespohľadlivá, môže teda vláda stranu rozpustiť. Nariadi sa preregistrácia členstva. Máme určité smernice, kto nemá volebné právo a všetkých tých treba vylúčiť...“

Pre slovenských komunistov to bol povel zaútočiť na DS ako na oživenú Hlinkovu ľudovú stranu, ako fašistickú a reakčnú organizáciu, ktorá vyhrala voľby podvodom. Gustáv Husák pohoťovo vykonával Širokého inštrukcie a v Novom slove (z 31. mája 1946) písal, že DS vyhrala voľby len preto, lebo sa jej „podarilo zaktivizovať všetky zvyšky ľudáctva, gardistov, pozbiarať všetkých kolaborantov“. Vraj víťaz-

om nie je Lettrich, ale Tiso; „DS sa jednoducho zľudakizovala“.

Medzitým v Prahe dňa 30. mája 1946 zasadal ÚV KSČ, kde hlavným bodom programu bola diskusia, aké konkrétne opatrenia treba urobiť, aby sa Slováci naučili móresu raz a navždy. Gottwald predstrel svoj návrh: vraj treba všetky slovenské orgány úplne podriadiť kontrole Prahy, „aby centrálna vláda a pražský parlament mali možnosť kedykoľvek urobiť na Slovensku poriadok... Tieto opatrenia sa musia urobiť – pokračoval Gottwald – aj keby malo ísť o to, že porušíme formálne nacionálne práva, alebo nejaké sľuby, alebo záruky...“ A veľavýznamne dodal: „Slovenskí súdruhovia budú azda mať toľko rozumu, aby to pochopili.“

Každému pozorovateľovi týchto zásahov a opatrení bolo jasné, že sa nimi uvádza do praxe vládný centralizmus v tej najkrutejšej forme, že sa tu Slovensko degraduje na poslušného satelita Prahy. Dalo by sa čakať, že „slovenskí súdruhovia“ budú protestovať proti takémuto okliešteniu ich vlastných právomocí a tých výdobytkov SNP, na ktoré boli takí hrdí a ktorými sa tak radi ohánali. Ale ako možno čítať v Prehľade dejín KSČ na Slovensku (Bratislava 1971, s. 362): „Slovenskí komunisti nielen že pochopili nevyhnutnosť týchto opatrení a spoločne postupovali v Národnom fronte Čechov a Slovákov, ale na pôde SNR a Slovenského národného frontu aj obhajovali a zdôrazňovali ich oprávnenosť.“

Je poľutovania hodné, že v tomto ťažení proti Slovákom komunist Gottwald získal ochotných spojencov v českých nekomunistických stranách (národno-socialistickej, ľudovej a sociálno-demokratickej). Pospelený ich podporou Gottwald predložil komunistický plán „súborných opatrení proti reakcii“ na zasadnutí Českého národného frontu dňa 12. júna 1946. S rozhorčením upozorňoval, že vraj na Slovensku „dvíha hlavu reakcia“, ako to ukazujú volebné výsledky. Navrhol podriadiť slovenské národné orgány pražskej vláde a parlamentu a zároveň urobiť politickú čistku „od ľudáckych elementov“, zaistiť odsúdenie väzneného prezidenta J. Tisu a ďalších slovenských politikov a zaviesť patričné opatrenia proti slovenskému episkopátu i kléru, ktorý tieto „ľudácke elementy“ podporuje.

Český národný front tento postup bez námietky schválil.

Gottwald na to zvolal spoločné zasadanie Národného frontu Čechov a Slovákov (14. júna 1946), kde vystúpil s požiadavkou novej úpravy slovensko-českého pomeru. Ako podklad rokovania predložil návrh, podľa ktorého:

1. zákonodarná činnosť Slovenskej národnej rady (SNR) bude podriadená pražskej vláde,
2. výkonná moc Zboru povereníkov (ZP) bude podriadená ministrom ústrednej vlády,
3. hospodárske záležitosti Sloven-

ska budú podliehať kontrole pražských ústredných orgánov,

4. právomoc menovať vyšších štátnych úradníkov bude vyhradená ústredným štátnym orgánom.

5. v zmysle týchto nových opatrení sa vykoná nová úprava vzťahov medzi Slovákmi a Čechmi.

Predstavitelia DS boli krutosťou týchto požiadaviek zhrození. Žiadali, aby sa rokovania odložili a aby sa k nim mohli vyjadriť aj slovenské národné orgány ako SNR, Zbor povereníkov, plénum Slovenského národného frontu. Debata, ktorá sa okolo tejto témy rozvinula, bola veľmi rušná a agresívne protislovenská. Zvlášť útočne vystupoval minister informácií Václav Kopecký, ktorý nazval Zbor povereníkov „pokračovaním tisoovského režimu“ a právomoc slovenských národných orgánov označil za „dedičstvo po Tisovi a Hitlerovi“.

Predstavitelia DS svojimi protestnými námietkami dosiahli iba toľko, že dostali týždeň na rozmyslenie. Počas tých siedmich krušných dní sa snažili získať na obranu slovenských záujmov aj ostatné politické strany. Podpory sa im dostalo iba od maličkých Strany slobody (ktorá reprezentovala 3,7 % slovenského voličstva), slovenskí komunisti a sociálni demokrati asistovali Čechom pri likvidácii právomocí slovenských národných orgánov. Denník Čas (16. júna 1946) napísal: „Toto obdobie vojde do slovenských dejín ako obdobie najhroznejšieho teroru, aký poznajú slovenské dejiny... V celom pohone proti DS vidíme vyhladzovací boj proti slovenskému národu.“

Rokovania o novom usporiadaní slovensko-českého pomeru prebiehali v Prahe v dňoch 21. - 27. júna 1946. Bol to však skôr monológ než dialóg a výsledná tzv. Tretia pražská dohoda bola viac diktátom než dohodou. Zaviedol sa ňou na Slovensku ešte tuhší centralizmus než bol v predmnichovskej Republike. Forma samosprávy síce ostala, ale jej obsah bol úplne vyprázdnený. Slovenskej národnej rade i Zboru povereníkov ostala iba sprostredkovateľská úloha, stali sa pasívnymi nástrojmi pražskej centralistickej politiky.

Tretia pražská dohoda bola podpísaná 27. júna 1946 a ňou SNR i ZP boli úplne podriadené pražskej vláde. Menovanie povereníkov schvaľovala ústredná vláda a sľub skladali do rúk ministerského predsedu pražskej vlády. Právomoc SNR bola obmedzená do takej bezvýznamnosti, že už nefigurovala ani ako zmluvná stránka Tretie pražskej dohody. Namiesto SNR dohodu podpísali zástupcovia Slovenského národného frontu.

O kompetencii, ktorá ostala slovenským národným orgánom po Tretie pražskej dohode, vydáva výrečné svedectvo člen SNR L. Šenšel, ktorý na zasadnutí pléna SNR dňa 4. decembra 1947 povedal: „Ako člen SNR nemám možnosť uplatňovať suverénnu vôľu ľudu a ne-

môžem vynášať zákonné nariadenia iba tretieho rádu, čo najlepšie charakterizujú dve dnes odhlasované nariadenia, že sme Dobrú Vodu narazili z Piešťan do Trnavy a že sme sa dali do čistenia firemných tabúľ. Ale keď ide o životné záujmy slovenského národa, keď ide o čisto špeciálne slovenské otázky, ktoré sa ohraničujú na územie Slovenska a sú výslovnou záujmovou sférou nás, Slovákov, tu už je naša zákonodarná moc na konci. V takých prípadoch: Vláda Č-SR posudivši podľa Tretie pražskej dohody osnovu nařízení SNR, nesouhlasí s tým, aby se osnova stala predmetom jednání schůzi SNR...“

Nie je náhodou ani to, že súčasne s Gottwaldovými tvrdými protislovenskými zásahmi vzniká aj zlopestné „Memorandum o Slovensku“ českých národných socialistov (s dátumom 7. júla 1946). V tomto dokumente, ktorý v odmäkovanom období roku 1968 uverejnil M. Barnovský v Historickom časopise (č. 2/1968, s. 193-195) sa nehanebne rozvádzajú plány „duchovnej asimilácie slovenského ľudu a mocenskej asimilácie slovenského národa... aby slovenský národ byl po všech stránkách oslaben tak, že vůbec ani nebude moci pomýšleti na vytvoření samostatného státu“.

Britský konzul v Bratislave J. A. Grant v svojej výročnej správe za rok 1946 takto hodnotil náladu Slovenska po Tretie pražskej dohode: „Among Slovak politicians there is a feeling of frustration at the sapping of their power by Prague since last May's elections. They tend to say that the Pittsburg Program is as dead as the Pittsburgh Agreement. (Medzi slovenskými politikmi vládne pocit bezmocnosti spôsobený tým, že Praha po voľbách v máji 1946 úplne podkopala základy ich právomocí. Majú sklony sťažovať sa, že Košický vládný program je takou mŕtvou literou ako Pittsburská dohoda)“.

Inými slovami: v júni 1946 boli „výdobytky SNP“ i „magna charta slovenského národa“ už iba reminiscencie, ktoré vyvolávali trpké spomienky na českú vierolomnosť. Tretia Pražská dohoda bola posledným klincom rakvy slovenskej samostatnosti. V priebehu 15 mesiacov sa českým politikom podarilo dostať Slovensko do úplnej závislosti na Prahe a obnoviť tvrdý centralizmus v jeho tvrdej ľudovodemokratickej podobe.

Obsah Tretie pražskej dohody prijala slovenská verejnosť s obrovským sklamaním, ktoré sa prejavovalo v mnohých výbuchoch hnevu, rozhorčenia a žiaľu. V dušiach ľudí sa rozhostil pocit, že sme boli opustení a zradení nielen Čechmi, ale aj ľuďmi vlastnej krvi. Kde boli tie tisíce ilegálnych pracovníkov a partizánov, keď bolo treba hájiť „výdobytky“ ich slávneho Povstania, výsledky ich hrdinskej a obetavej ilegálnej práce? Väčšinou mlčali alebo – ako členovia KSS – pomáhali otrokárom pliesť

korbáč na vlastný národ. Iba niektorí novinári mali smelosť opatrnou štylizáciou vyjadriť všeobecné znepokojenie. Ináč však vedúci politickí pracovníci – a to aj demokrati – predstavovali toto poníženie národa ako slovenský príspevok k jednote štátu a k upevneniu slovensko-českého bratstva.

Slovensko utrpelo ťažké rany a medzi aktívnymi slovenskými politikmi nebolo nikoho, kto by sa ho zastal, kto by vystúpil na jeho obranu.

Slovenskí komunisti pozdravovali Tretiu pražskú dohodu nielen ako posilnenie jednoty, ale aj ako záruku víťazstva nad reakčnými silami. „Bol už najvyšší čas,“ písali v Pravde (z 27. júna 1946), „zaistiť spomenutými opatreniami jednotnú celoštátnu politiku, tým skôr, že ľudácko-gardistické podzemie začalo na Slovensku v poslednom čase povážlivo dvíhať hlavu a že sa mu podarilo prešpikovať svojimi ľuďmi i na vedúcich miestach jednu vládnú stranu. Preto je aj rýchla očista nášho verejného života, najmä tiež Demokratickej strany, od nebezpečných kolaborantských živlov, životným záujmom Slovenska i celej republiky.“

Tretia pražská dohoda bola aj témou debaty pléna SNR na zasadnutí 16. júla 1946. Hlavné referáty mali Jozef Lettrich za Demokratickú stranu a Laco Novomeský za KSS. Lettrich síce dohodu kritizoval, ale nakoniec ju odporúčal prijať. Novomeský zaodieval do politickej prózy stránickej témy, ktoré mu predpísal Gottwald a Kopecký: útočil na slovenských „fašistov“ a katolícky klérus, prekypoval vďakou strane a vďačnosťou robotníckej triede i pokrokovým silám bratského českého národa. Vraj Slovensko sa nemusí báť nijakého nebezpečia zo strany Čechov, iba zo strany Slovákov.

Oveľa realistickejšie posudzoval politickú situáciu britský konzul v Bratislave J. A. Grant, ktorý takto charakterizoval stiesnenú náladu na Slovensku: „Konštitučná úprava slovensko-českých vzťahov, podpísaná predstaviteľmi Českého a Slovenského národného frontu dňa 27. júna, ktorou sa slovenskí povereníci priamo podriaďujú príslušným ministrom v Prahe, sa v kruhoch DS pokladá za smrteľnú ranu slovenskej samostatnosti. Vysvetľuje sa to ako odplata za volebnú porážku, ktorú komunisti na Slovensku utrpeli.“

Nad Slovenskom sa stiahli mraky politickej poroby a poddanstva. Z hrdého samostatného národa sa stala bezprávna národnostná menšina – najomníci vo vlastnom dome, sluhovia na rodnom poli. Na tomto postavení sa po „víťaznom februári 1948“ zmenilo iba to, že naša zotročena krajina sa stala satelitom najservilnejšieho satelita sovietskeho bloku.

„Rus je náš starší brat“, - napísal pred rokmi jeden český publicista: „Máme ho radi,, aj keď nám v noci dupoce po schodoch a v pivnici spoločného domu skladuje výbušniny.“

O Rusku sa naši prastarí rodičia dozvedali z rozprávania liptovských olejkárov, kysuckých drotárov a slovenských vojakov – legionárov. Spoločným menovateľom týchto spravodajcov bol pojem: „Široká ruská duša“. Takýchto sme ich očakávali aj v januári 1945. Sympatie k nim nám utvrdzovali aj ich krásne piesne. Pospevovali sme si: „Široká strana moja rodnaja ...“ a: „Volga, Volga, mať rodnaja ...“ Pri rodinnom stole, v goralskej dedinke Malej Frankovej, rodisku nášho otca Pavla Čarnogurského, v drevnici, ktorú on dal postaviť počas vojny na pozemku svojho otca, richtára, aby sme sa mali kam uchýliť z Bratislavy, ohrozenej bombardovaním, sa viedli vzrušené debaty o blížiaci sa Červenej armáde.

Moji rodičia, najmä mama, sa Rusov zastávali. Zo sympatie k nim dali aj nám deťom pri krste ruské mená: Ivan (nar. 1933), Oľga (1936), Marina (1940). Dvomi najmladším synom vybrali mená z rodinnej tradície: Ján (nar. 1944) a Pavol (1947). Nie preto, žeby stratili k Rusom bratský vzťah. Naopak: naši ľudia oddávna cítili to, čo vyskúšali americkí psychológovia o desaťročia neskôr, poverení prezidentom Richardom Nixonom, aby stanovili, ako pomôcť Rusku. V obsiahlej štúdiu publikovali, že „Rusku sa dá pomôcť iba cez Slovákov, lebo len tí požívajú ich dôveru“. Naznačil nám to aj slovenský pápež, sv. Ján Pavol II. pri svojej prvej návšteve Slovenska v apríli 1990, keď povedal: „Slováci, nezabúdajte, že Boh vám zveril veľkú úlohu!“

Vedeli sme o násilnej likvidácii náboženského života v Rusku. Aj o posolstve, ktoré trom deťom vo Fatime povedala Panna Mária: „Modlite sa za Rusko! Vyjde z neho veľké zlo pre celú Európu. Ale keď bude zasvätené môjmu Nepoškvrnenému srdcu, obráti sa a prinesie ostatným krajinám dobro“. V roku končiacej sa 2. svetovej vojny však ešte nič z týchto predpovedí nebolo potvrdené. Zo Zakarpatska utekali cez Slovensko húfy civilného obyvateľstva pred Červenou armádou. Náš otec, Pavol Čarnogurský, oslovil v januári 1945 v Poprade jedného z tých utečencov: „Prečo utekáte pred Rusmi? Veď to sú vaši bratia!“ – Dostal odpoveď: „Etože bratia. Etobofševiki!“ – Bola to pre nás múdra výstraha. Ale náš tradičný slovenský optimizmus nepripúšťal obavy. Verili sme, že o osude povojnovej Európy nebude rozhodovať iba Stalin, ale aj západní Spojenci. Netušili sme, že tí sa na Jaltskej konferencii vo februári 1945 dohodnú so Stalinom a strednú Európu odovzdajú do moci Zväzu sovietskych socialistických republík.

Po porážke povstania, na jeseň 1944 poskytol v Malej Frankovej náš otec úkryt piatim poľským utečencom, ktorých hľadalo Gestapo. Bol to generál a minister predvojnovy poľskej vlády Stefan Hubicki s manželkou Renou, člen štábu maršala Szikorského Baša Rogowski Lacek s manželkou Cieszou a mladý spravodajca Janusz Kowalczyk. Mladá učiteľka Viktória Kožíková im uvoľnila priestranný učiteľský byt v budove miestnej rím. kat. ľudovej školy. Sama prešla bývať do domu kováča oproti školy. Na Slovensko

„Nas mnogo!“

prišli cez Rumunsko a Maďarsko s vedomím ministra vnútra Šaňa Macha, ktorý im dal vystaviť falošné dokumenty a zabezpečil im intenzívny kurz slovenčiny v Bojniciach. Hubický, ktorý mal základné medicínske vzdelanie, potom vystupoval v Malej Frankovej ako lekár. Miestni občania ho hojne navštevovali. Ich zdravá sedliacka odolnosť a dôvera k nemu prinášali uspokojivé výsledky.

Šiestym novým obyvateľom Malej Frankovej bol JUDr. Karol Rebro, podpredseda povstaleckej SNR v Banskej Bystrici. Bol profesorom na Právnickej fakulte Slovenskej univerzity, ale teraz učil na frankovskej jednotriedke; dekrét mu vystavil školský inšpektor Korsch v Kežmarku na meno Karol Malík. Býval v manzardke nášho domu, odkiaľ sa židovská rodina Wertheimerovcov presťahovala do O-sturne, lebo našu dedinu už nemecké hliadky častejšie kontrolovali a mohli ich úkryt odhaliť. Poliakom to nehrozilo, doklady vystavené slovenským Ministerstvom vnútra Nemci rešpektovali.

Posledné týždne vojny si okrem 13 ruských partizánov, ktorí padli pri prestrelke s Domobranou karpatských Nemcov v obci Lendak, vyžiadali aj v našej obci jednu obeť. Bol ňou obuvník z Veľkej Frankovej, priezviskom Tropjak, ale v dedine ho nazývali „Madžar“ pre jeho zvláštny pôvod a osud. Narodil sa ešte za Rakúska-Uhorska slobodnej dievčine, ktorá ho krátko po pôrode odložila na prah krstnej matky a utiekla do Poľska, odkiaľ vycestovala do Ameriky za svojim milým, lebo aj ten sa krátko predtým zachránil pred nechceným otcovstvom takouto cestou. Nemluvňa v dedine nakŕmili – o dojky nebolo núdze – a po krátkom čase ho odovzdali do maďarského sirotinca. Tam podrásť, vyučil sa obuvníckemu remeslu a podľa vtedajších zákonov ho ako 14-ročného vrátili do rodnej dediny, Veľkej Frankovej. Všeobecne povinnosťou každej obce už aj po rozpade monarchie bolo, postaviť bezprizornému občanovi malú zrubovú chatku. V Malej Frankovej sme mali dva takéto domčeky: v jednom bývala staršia žena, krajčírka, ktorej rodičia takisto ostali v Spojených štátoch, v druhom starý slepý žobrák, prezývaný „Čemny“. V jeho prípade mu ľudia poskytovali aj stravu: každý deň teplý obed rad-radom z ďalšieho domu. Bezdomovcov nebolo – nikto neumieral hladom a zimou; aj keď biedy bolo dosť, ľudia si vzájomne pomáhali.

Obuvník „Madžar“ sa po návrate zo sirotinca naučil po slovensky, lebo sme už mali republiku. Remeslo ho uživilo, takže si kúpil aj nevidanú vec: gramofón na kľuku, keďže elektrina v Zamagurí ešte nebola. Mal aj zopár platní; ľudia ho pozývali zahrat' na svadby, kde popri cigánskej muzike chceli počuť aj nejaké hudobné novoty. Sám sa ženiť nemohol: dievky nechceli opusteného muža bez majetku a príbuzných. Chodieval k nám „na posiedky“, páčila sa mu naša mladá slúžka, sirota Anka Belejová z Rumunska, ktorá si u nás našla

domov. Možno by to bolo aj šťastne skončilo svadbou, keby vojna nezaviala k nám dobrodruhov bez súcitu a morálky. Partizáni na jej sklonku odišli: sovietski do Poľska k Červenej armáde, slovenskí domov k rodinám. Zanechali však trojčlennú hliadku, ktorá mala naše okolie odovzdať po prechode frontu Svobodovej čs. armáde. Ich vedúci sa volal Kožuch. Tým trom bolo ľuto, že vojna sa už končí. Riadili sa heslom, vtedy uznávaným, že „vo vojne je všetko dovolené“. Tak teda rýchle ešte niekoho zabiť, kým je to hrdinstvo a nehrozí trest.

Do úvahy pripadal iba „Madžar“, ako nezaradené individuum. Využili príležitosť, keď dve nemecké obrnené autá išli do Malej Frankovej preskúmať výroky troch mládencov, ktorí sa v hanušovskej krčme chválili, že u nás bojovali proti Nemcom, čo vôbec nebola pravda. Priznali, že falošné doklady im vystavil poslanec Pavol Čarnogurský, aby sa mohli vrátiť domov na západné Slovensko. Nemci ho išli zatknúť, ale cestou sa zastavili vo Veľkej Frankovej, aby im niektorý miestny občan ukázal, kde ten Čarnogurský býva. V miestnej krčme sa im ochotne ponúkol „Madžar“. Bol rád, že bude pre niekoho konečne dôležitý.

Pán Boh nám vtedy zázračne pomohol. Stará suseda, „čotka od Kuby“ (aj oni mali priezvisko Čarnogurský) práve išla nabrat' zemiaky do „dolku“ za potokom, na vŕšku naproti nášmu domu. Odtiaľ začula a uvidela dve nemecké obrnené autá, prichádzajúce z Hanušovského vrchu. Pribehla k nám a s plačom volala: „Pane Palku, Nimcijadum!“ Mój brat, 11-ročný Ivan vybehol do manzardky, kde sme mali ukrytú židovskú rodinu Wertheimerovcov z Hronského sv. Beňadika, a ohlásil im otcov odkaz, že sa majú utekať skryť do lesa nad našim domom. Ale naša mama bola múdrejšia. Bol november, vonku bol sneh, a pole pred lesom bolo v zornom poli prichádzajúcich Nemcov. Tí mali skvelé ďalekohľady. Stopy v snehu by prezradili vojakom, kde utečenci sú, a Nemci by ich ľahko dopadli. Preto sme židovskú rodinu ukryli v priestore medzi strechou a drevenou stenou manzardky. Potom sme s napätím a vrúcnou modlitbou čakali, čo nám najbližšie chvíle prinesú. Nemci sa zdržali vo Veľkej Frankovej, kde ku nim prisadol „Madžar“. Jedno ich auto s ním ako sprievodcom pokračovalo hore dedinou, druhé zastalo pred našim domom na ceste. Povyskakovali z neho vojaci s guľometmi a postavili sa pod každé okno domu. Ich veliteľ, priezviskom Abel, ako sa predstaval, vyšetroval nášho otca v obývačke. Ukrytí Židia sa krčili za tenkým stropom rovno nad jeho hlavou. Náš otec mu ukázal svoj poslanceký preukaz a Abel ho rešpektoval. Všimol si nás deti modliace sa s mamou v kuchyni. Povedal, že aj on má manželku a deti v rovnakom veku ako my, v Königsbergu – Kaliningrade vo Východnom Prusku a bojí sa o ne. Verí, že ak on ušetrí nás, Boh zachráni jeho rodinu. Lebo práve v ten deň Rusi dokončili obklúčenie toho mesta. (Dobylí ho až v marci, zrovnané so zemou.)

Pred tretou popoludní veliteľ Abel nariadil svojim vojakom odchod, lebo Nemci sa pred zotmením stiahli do svojej základne v kúpeľoch Smerdzonka pri Červenom kláštore. Vtedy v Zamagurí ešte nebola zavedená elektrina a tmavé doliny nášho kraja boli večer pre nich nebezpečné. - Veľmi by som chcela vedieť, či Abel a jeho rodina prežili tú strašnú vojnu.

„Madžar“ ju neprežil. Traja partizáni s Kožuchom na čele ho o pár dní večer zobudili a požiadali, aby s nimi išiel – údajne na nejakú svadbu v Malej Frankovej – a zahrat' tam hosťom pesničky zo svojho gramofónu. On ochotne išiel s nimi. Nešli po ceste, ale cez polia popod les. Povedali mu, že po ceste by ich vraj mohli zastaviť Nemci. – Keď sa dostali nad našu dedinu a po protihlomu svahu nad náš dom, povedali Madžarovi, aby išiel dopredu. On tak urobil, ale po pár krokoch ho premkla akási predtucha. Obrátil sa a videl, že na neho tí traja mieria automatmi. Výkrikol: „Jezus Mária!“ a v tej chvíli padol zastrelený na zem. Jeho telo partizáni hodili do húštiny v najbližšej „kempe“, kam gazdovia zhromažďovali kamene, každú jar zozbierané z ich horských polí.

Partizáni potom vzali jeho gramofón a zašli do domu Valenta, brata nášho otca. Zobudili ho, odovzdali mu gramofón a vyrozprávali, ako Madžara zabil, vraj za to, že Nemcov v ich dvoch autách doviedol k nám. Nepovedali, kam odpratali jeho telo, a odišli. Valent hned' dobehol k nám, zobudil nás a dával otcovi Madžarov gramofón. Ale otec bol prezieravý. Povedal mu: „Valek, ten gramofón znič, lebo oni tú vraždu zvalia na teba. – Valentovi bolo ľuto zničiť takú vzácnu vec, tak ho zakopal spolu s dreveným obalom do hnoja na svojom dvore. Tam aj tak čoskoro vzal skazu.

Prešla tuhá zima, na jar 1945 sa skončila aj vojna a v Zamagurí, i na Frankovkách, vyšli ľudia orať. Aj rodina „od Grandžoncyných“ pracovala už za skorého rána na svojom poli. Keď sa slniečko ukázalo spoza vrchu Furmanec, sadli si pod „kempu“, do tieňa jej kroviny a stromu, aby si oddýchli a zajedli raňajky: zemiakovú kašu s opráženou slaninkou a cibulou, „bryju“ ktorú si v hlinenej miske vzali so sebou. Zapíjali ju dobrým čerstvým mliekom. Ale raňajky v tráve im rušil zápach, ktorý vychádzal z kempy. 15-ročná dcéra Veronka vstala a obišla kempu, aby do nej nazrela z hornej, menej zarostenej strany. Začuli jej vydesený výkrik, a tak všetci utekali ku nej. Na kameňoch kempy, pod konármi ešte len rozvíjajúcich sa kríkov uvideli rozpadnuté, hmyzom napadnuté mužské telo. Spoznali v ňom „Madžara“. Hned' zalarmovali dedinu, pána dekana Vojtasa, aj stolára, ktorý prichystal drevenú truhlu. Do nej niekoľko smelší chlapi pomocou drúkov naložili mŕtve telo, truhlu zatkli a odniesli na cintorín. V jeho rohu pri ceste vykopali hrob, ktorý sa ihneď naplnil jarnou vodou. Pán dekan ešte v ten deň vykonal pohrebný obrad, ku ktorému sa zišla celá dedina. Od Valenta vedeli mená trojice vrahov. V pamäti mali aj to, že

ich veliteľ Kožuch zahynul o tri týždne po zabití Madžara, roztrhaný nášlapnou minou. – A Veronka, ktorá objavila Madžarovo telo pohodené v kempe, odišla s ďalšími dvoma dievčatmi, jej príbuznými, do kláštora rehole Dcéry Božej lásky v Žiline. Bola tam už predtým ich teta, sestra Bedriška Čarnogurská, klavírna hudobníčka a učiteľka hudby.

Červená armáda vtiahla do Popradu 28. januára 1945. A už v najbližších dňoch odvážali Rusi zo Spiša a ďalších slovenských krajov desaťtisíce práceschopných mužov i ženy do sovietskych gulagov, lebo potrebovali pracovné sily v baniach a továrňach, keďže ich muži boli v armáde. Dovolil to prezident Beneš, prichádzajúci z Londýna cez Moskvu a Košice. Vykonávateľom jeho rozkazov bol horlivý čechoslovák Vavro Šrobár.

Prestrašení Spišiaci opäť informovali nášho otca a dovezli ho na železničnú stanicu do Spišskej Belej. Tam práve nakladali sovietski vojaci do dobytých vagónov mužov, medzi nimi aj MUDr. Františka Ježíka, - toho, ktorý krátko predtým zachraňoval partizánov: ošetroval ranených a zdravým obstarával od svojich pacientov, Spišských Nemcov, formuláre na „pasíršajny“ – priepustky, ktoré Nemci vyžadovali na prechod z okresu do okresu, aby sa naši ľudia mohli vrátiť ku svojim rodinám a do vojnu zničených miest. Veď našo otca stál a prizeral sa tej hroznej scéne odvozu náš bratranec, desaťročný Milan Čarnogurský zo Spišskej Starej Vsi. V lete 1944 bol na birmovke a podľa vtedajších zvyklostí dostal pri tej príležitosti hodinky. Náš otec na neho zavolať: „Milan, daj mi časť!“ – „Načo, strýku?“ – „Nepýtaj sa, ale rýchle, daj mi!“

Milan odopol zo zápästia hodinky, dal ich nášmu otcovi a ten ich podal ruskému vojakovi so slovami: „Tu máš časť a daj mi za ne hento chlapca!“ Rus poslúchol a vymenil MUDr. Ježíka za detské hodinky. Tento lekár o päť rokov neskôr, keď nášho otca odvlieklo ŠtB do Leopoldova a ostali sme bez prostriedkov (zachránili sme sa opäť v Malej Frankovej) dal našej mame 15 000 korún na obživu a neskôr ešte nejakú sumu. Otcov brat Valent nám zase poskytoval mlieko a zemiaky zo svojho gazdovstva. Mama, Vajnorčanka, vychovaná v detstve na gazdovstve svojich rodičov, chovala na Frankovkách sliepky, husi aj prasa, pestovala v záhrade zeleninu, jahody a kvety, takže sme nepocítili núdzu. A ja som v detstve rozmýšľala: „Načo sú vlastne muži na svete?“ Prišla som na to až neskôr, vlastne až po svadbe.

Keď sme sa po vojne vrátili do Bratislavy, rozprávali nám naši vajnorskí príbuzní, čo zase oni zažili v apríli 1945 pri prechode frontu: jeden ruský vojak zobral vajnorskému gazdovi ovčí kožuch. Ten to išiel žalovať veliteľovi. Veliteľ si dal doviest' dotyčného vojaka a na mieste ho zastrelil. Zdesený Vajnorčan zvolal: „Ale ja som nechcel, aby ste ho zabili. Ja som chcel iba môj kožuch!“ Ruský veliteľ mával rukou a povedal: „Nas mnogo!“

Špecialistovi na staršie slovenské a stredo-európske dejiny prof. Martinovi Homzovi sa podaril husársky kúsok. Úspešne zobudil hlavných protagonistov obranných „Ostňov“ Jána Baltazára Magina z roku 1723, Polifilusa, Gnorimenesa a Gnorimednopoliprostata, z takmer tristoročného spánku, a potom ich, čoby profesorov slovenských dejín, posadil do autobusu vedno so Študentom 1, Študentom 2, Študentkou a samozrejme s Vodičom a vypravil ich do Zadunajska (hľa, aké citlivo neutrálne meno pre dnešné Maďarsko!). A na základe toho vznikla erudovaná a zároveň pútavá kniha „Maurices novae alebo Nové ostne. Prvá časť“ (vydalo o. z. Slovenské dejiny, 2020).

Je to kniha debát o sloven-ských dejinách ako súčasť uhorských a preduhorských dejín.

Na 334 stranách textu so 17 obrázkami a 24 mapami sme účastníkmi exkurzií v rokoch 2004–2016 a odkrývajú historickú geografie „našej vlasti“ (teda nie „našej krajiny“, lebo takto podľa autora hovorí iba „u-krajinkári“), sme súčasťou ideového návratu „slovenskej historiografie k svojim východiskám – k 18. Storočiu.“ Lebo vznik bývalého Česko-Slovenska v roku 1918 „Slovákom v ich intelektuálnom zápase o spoločné kultúrno-historické dedičstvo s Maďarmi nijako nepomohol“ – kto si myslí opak, je „pričesok“. Verme, že sme svedkami začiatku úsilia (lebo prídu ešte štyri časti „Ostňov“) o pokračovanie a dokončenie toho, čo pred sto rokmi bolo prerušené, a čo je zrejme hlavný cieľ autobusového výletu.

Autor to prezradil na strane 192: „Dehun-garizácia“ slovenských dejín v záujme ich zjednocovania s českými dejinami viedla k ukončeniu slovenského boja o výklad uhorských dejín. Mali sme byť husiti, a nie „Pribinovi“. To preto sa uhorské dejiny dodnes interpretujú v maďarskom nacionalistickom duchu, ktorý vznikol „v pomätených hlavách maďarských nacionalistov v 19. storočí,“ ako dejiny „latinského maďarského kráľovstva.“ Zápas našich historikov, Juraja Pápanka, Sklenára a Fándlyho v 18. storočí, a po nich Franka Sasinka, Jonáša Záborského či Jozefa Hložanského proti jednostrannej interpretácii uhorských dejín, sa v roku 1918 náhle prerušil. A teraz sa začal.

Našu aktuálnou úlohou je práve a nápadito obhajovať fakt, že uhorské kráľovstvo bolo možno väčšmi slovenské ako „uhorské“, a že „uhorské“ neznamená „maďarské“. Nikdy nie je neskoro. Budeme musieť prezentovať fakt, s ktorým súhlasí aj Vodič, že totiž Slované (ak prekladáme „sclavorum“ ako „slovanské“, a nie „slovenské“) kráľovstvo kráľa Svätopluka I. bolo východiskom pre plán cisára Ota III. na „renovatio imperii“, v ktorom mala mať „Slovanská provincia (regnum) rovnoprávne postavenie popri Galii, Germánii a Rome, čo sa dodnes nestalo“ (s. 144). Idea postvátuplukovského Slovenského kráľovstva sa stala trvalou súčasťou politickej imaginácie dodnes, a to pod rôznymi menami: Intermarium či Trojmorie. Svätopluk odišiel z tohto sveta v roku 894 ako neporazený vládca a prvý na „rímsky spôsob“ pomazaný vládca časti Európy na východ od Álp s titulom „Rex Sclavorum“. Štefan I. získal kráľovský titul z Ríma okolo roku 1000 pôvodne ako panónsky kráľ, pokračovateľ Svätoplukovho Regnum Sclavorum.

Do zoznamu „Rímom korunovaných kráľov“ patria poľskí aj uhorskí panovníci, podľa Gnorimednopoliprostata (ďalej ju skrátíme meno na „Gnori“) takzvaní Arpádovci, lebo on „Arpáda neverí“ (s. 152), ozajstní dedičmi Svätopluka, dokonca v roku 1075 sa ním stal aj vládca Kyjevskej Rusi Izjaslav Vsevolodovič. Iba českým panovníkom nedal korunu pápež, ale Vratislava II. v roku 1085 pomazal z vôle nemeckého cisára Henricha IV. (známeho protipápežskou politikou, začo bol aj exkomunikovaný), mohučský arcibiskup Egilbert. České kráľovstvo však založil až Zlatou bulou sicílskou v roku 1212 cisár Fridrich II. Vodič má pravdu: „My sme mali kráľa vždy a Česi až od 13. storočia, aj to nie z Ríma, ale od Ríma prekliateho nemeckého cisára“ (s. 158). To znamená, že české dejiny nie sú priamočiarym pokračovaním svätoplukovských dejín, napriek tomu, že Česi si myslia iné, a to už od 14. storočia, keď splodili tézu „translatio regni“, „prenesenia kráľovstva“ od Svätopluka na českého knieža Vratislava II.

Na začiatku exkurzií do Zadunajska identifikoval autor päť tíňov/ostňov (otáznikov), aby „bolo o čom“: 1) ak by sme v 9. storočí neodmietli žiakov Metoda, padli by sme pod byzantský, dnes ruský vplyv? 2) je Rastislav hlavným vinníkom

za „slovanské blúznenie“? 3) existuje jasné svedectvo, že to bol Svätopluk, ktorý vyhnal Metodových žiakov? 4) odkiaľ vieme, či nevieme, že sv. Cyril – Konštantín a Metod na Slovensku neboli? 5) Nitriansko, Morava, Čechy a neskôr Poľsko skutočne sledovali skôr svätoplukovsko-vichingovský, to jest latinský scenár vývoja cirkvi? Citlivý čitateľ vycíti, že vlastne jadrom všetkých tíňov je kráľ Svätopluk, srdcová záležitosť autora – ťažko nájsť komplexnejší „popis“ Svätopluka, ako je v zborníku Homza et al. „Svätopluk v európskom písomníctve“ (Bratislava 2013). A od Svätopluka je len krok k Nitre a malo by byť oveľa bližšie k Pribinovi ako k Mojmirovi. Malo, lebo – bolo.

Pochváľme za tento prístup váženého pána profesora a nech mi je dovolené ako recenzentovi, ktorý sa v autobuse neviezol, dopísať: Pri návrate do 18. storočia kriticky hodnotíme, ale neodhadzujeme všetky vývody a závery vzácných slovenských prvohistorikov a z hľadiska nových poznatkov ich len aktualizujeme. (Veď tak robia

MARIÁN TKÁČ

Ostne na poslovenčenie slovenských dejín

všetci okolo nás, opierajú sa o to, čo vytvára z ich dejín jednu dlhú niť.) A na tej báze doslova prepíšeme, „zrekonštruujeme“ celé naše dejiny. Vymeňme učebnice dejepisu i texty vo wikipédii, nakrúťme dokumentárne a hrané filmy, dajme do povedomia skutočne slovenský pohľad na slovenské dejiny. Jedným slovom nebojme sa pustiť do zápasu o vlastný výklad dejín: sme plnohodnotným subjektom uhorských dejín a my sme hlavným nositeľom pribinovo-svätoplukovskomitrianskeho odkazu.

Na str. 114 pochybuje Študentka, či „radikálny obrat vo výklade našich dejín je pravdepodobný, a preto vôbec možný.“ Nuž, je priam nevyhnutný, ak sa chceme vymaniť z vyslovene českého výkladu našich dejín. „Kým české dejiny sú viacmenej jeden nepretržitý príbeh, naše dejiny, to je niekoľko príbehov dokopy“ – čítame na str. 171. Skúsme teda rozvinúť jeden slovenský príbeh, spojený s Nitrou a začínajúci sa Pribinom (vlastne už Samom), so všetkými dôsledkami. Neostaňme na polceste. Aj keď pre mnohých sú už všetky exonymá, teda cudzie pomenovania historických reálií, raz navždy dané a nami akceptované, teda prebrané (s. 272), nebojme sa oprášiť či novozaviesť a používať naše endonymá, mená vlastné, ktoré si dáme my. Ak Slovensko/Slováci sú subjektom dejín Uhorska, a máme právo na vlastný výklad dejín, urobme aj o poriadok v terminológii. Pomenujeme Pribinovu džavu ako Nitru, príp. Veľkú Nitru, a vládcov pochádzajúcich z Nitry „Pribinovcami“.

Vzdelaná „cháska“ v autobuse putujúcom z Bratislavy cez Komárno a pilišské Mlynky do Ostrihomu, stáde do Vesprimu a Stoličného Belehradu (Székesfehérváru) do Blatnohradu (Zalaváru) a cestou späť ešte do Panonhalmy, je dôvtipná, odvážna, dostatočne obrnená „ostňami“, aby ťahalá tne z päty nielen slovenských dejín, ale aj Slovákov ako takých – veď nežijeme len minulosťou, resp. minulosť sa nám prihovára v každom kamienku na ceste do budúcnosti. V každom z cestujúcich vidieť rozľah, odvahu i entuziazmus autora.

Prosím o dovolenie, aby som si medzi osvietených profesorov a dostatočne erudovaných študentov, mohol prisadnúť. Možno na voľné sedadlo vedľa Vodiča. A primiešať do nesporne dôvtipnej debaty a nastavovania ostňov všetkému, čo nás

obklopovalo i obklopuje, čo si o čom myslíme my a čo si myslia naši susedia, niekoľko „podvrátných“ myšlienok, ktoré sa historikovi „bez gebíru“ odpustia skôr ako profesionálovi – prepáčte priatelia – odchovancom na mlieku nadojenom v Prahe z kráv krmiených v Berlíne. Verím, že moje ostne vzdelané hlavy hneď na prvé počutie neodmietnu. Že ostanú „v hre“. Prečo by nemohol platiť aj v historickej vede brainstorming ako metóda nadhodnenia na prvý pohľad odstredivej hypotézy, z ktorej sa však môže stať téza a na základe dôkazov pravda?

Odvahu mi dodáva aj autorova výzva, že sa v ďalších častiach cestovania spolieha na podnety čitateľskej obce, „ktoré prispejú k ďalšiemu prehĺbeniu poznania našich dejín.“

Ide predovšetkým o naše vymedzenie sa voči Maďarom a Čechom a vyzdvihnutie našich hrdinov. Lebo jedni i druhí nielenže vidia naše najstaršie dejiny ich pohľadom, a navyše zaplňajú svojou pravdou, „historickým naratívom“ náš trh. Pokiaľ ide o Čechov, tí naozaj priamo deformujú

naostatok navrhmem možné trasy autobusu do ďalších dielov.

Osteň prvý: Kde sa vzal pojem „Veľká Morava“? O čo sa opiera? Naozaj vyhnal Mojmir Pribinu z Nitry? Názov „Veľká Morava“ („Megalé Marabia“) použil ako prvý v polovici 10. storočia byzantský cisár Konštantín VII. Porfyrogenetos v diele „De administrado imperio“. „Megalé“ môže pritom znamenať tak „veľká“, ako aj „vzdialená“ Morava. A po druhé, „narodila sa“ až o polstoročie po smrti Svätopluka. Toto pomenovanie je už také rozšírené, že žiadať o jeho zanechanie a nahradenie výstižnejším pomenovaním, bližším k pravde, môže sa zdať bláznovstvom. Celý svet doteraz hovorí (alebo skôr nehovorí nič) o zhruba sedemdesiatich troch rokoch (833–906) ako o „Veľkej Morave“ či „Veľkomoravskej ríši“. Pritom Česi v poslednom čase opúšťajú epitetón „Veľká“, hovoria už iba o Morave, akoby aj tým chceli si celé toto obdobie prisvojiť. Pripomína mi to príbeh pomenovania okresného mesta Vranov ako „Vranov nad

slovenské dejiny (s. 159). Pokiaľ ide o Maďarov, tí vynašli svojsky „rozprávkový“ výklad uhorských (v maďarčine len maďarských) dejín, a to účelovým „preinačovaním“ faktov, uprednostňovaním svojich „vítězov“, „zhmotňovaním“ a dostavovaním a prestavovaním zachovaných artefaktov. „Čo nemajú, to si dorobia“, vie Polifilus (s. 217). Veľmi sa mi páči čiási úvaha, že japonským turistom je to jedno, kto a kedy postavil tzv. kostol sv. Štefana v Blatnohrade. Keď Matica slovenská zorganizovala v roku 2012 prvú Národnú slávnosť na Devíne, vznikol nápad nanovo „postaviť“, zrekonštruovať baziliku na Devínskome hrade, aby „Japonci“, ale aj Slováci „očividne“ vedeli, že tam taká bazilika v 9. storočí stála a v týchto časoch by sa stala našim pútnickým miestom, historicky oveľa menej popierateľným ako je „Velihrad“ z koprodukčného filmu Českej televízie a RTVS(!) „Cyril a Metoděj, patróni Slovanů“ z roku 2013 (ako výstižne hovorí diskutér z autobusu Nitra v ňom bola „prezentovaná ako temná, nedôležitá diera niekde vo vesmíre“ a Svätopluk bol „ako prienik podôb Adolfa Hitlera a Nemcom nakloneného smilníka“).

Odvahu hovorí o našich „pričesoch“ (teda nekriticky pročecky zmýšľajúcich Slovákoch) treba oceniť aj vo svetle prístupu RTVS k slovenským reáliám, ktorá v dôslednom československom hábe predstavila nielen Cyrila a Metoda, ale aj Andreja Hlinku v rámci projektu „Slovenský panteón“ (2020).

Odpoveďou na dominanciu českej i maďarskej historickej spisby, ktorou je zaplnený náš trh, môžu byť knihy ako táto. Napísaná múdro, zaujímavou a slovenským perom. Česi „na trhu“ dominujú, a celkom jednoznačne zdôrazňujú moravsko-českú dominanciu nad Nitrianskom/Nitrovou a teda Slovenskom v 9. storočí. Aj keď to nebola pravda, my mlčky súhlasíme.

Teda práve v tomto bode je východisko všetkých ostatných slovensko-českých diskusií či sporov, tu je „gruntový“ – akoby povedal Mináč – uzol československizmu, a to v samotnom názve „Veľká Morava“. Začnem teda svoje miesto vedľa Vodiča obhajovať tu, pri údajnej dominancii Moravy nad Nitrovou, z čoho vyplynú aj ďalšie moje „ostne“: bol Svätopluk Mojmirovcom? Kde sa vzalo pomenovanie „Uhorsko“? Kedy vstúpil do dejín pojem „slovienčina/slovenština“? No a

Topľou“. Napriek tomu, že na Slovensku niet iného Vranova, miestni na prídomku „nad Topľou“ trvajú, lebo ten „zahŕňa“ aj pripojené Čemerné. To slovíčko „Veľká“ pri Morave akoby malo znamenať, že Morava „zahŕňa“ aj Slovensko, Nitru.

Vznik „Veľkej Moravy“ má oporu len v jednom dokumente, v spise o „Obrátení Bavorov a Korutáncov na vieru“ („Conversio Bagoariorum et Carantanorum“), ktorý napísali v rokoch 870–873 na dvore salzburského arcibiskupa Adalvina pri obrane svojho konania proti Metodovi, a ktorý zožina slávu nie na jednom mieste v „Ostňoch“. Na str. 224 hovorí o ňom Gnorimenes ako o „našom slávnom bavorskom spise z roku 870“. Nuž hej, sú v ňom mená Pribinovej družiny i zoznam kostolov zasvätených Pribinovcami napríklad sv. Petrovi, nuž a hej, jeden taký, pripisovaný samotnému Pribinovi je i v Brne. „Ale o tejto informácii od Aventinusa sme už hovorili,“ dodáva Gnorimenes, a my si dovoľujeme dodať „... ale nie sme z toho nevyvodili.“

Zato sme vyvodili zásadné závery zo spisu o „Obrátení“ z jednej vety: „V priebehu toho času istý Pribina, vyhnatý Mojmirom, kniežatom Moravanov nad Dunajom, prišiel k Ratbodovi.“ Bodka, bodka. A pod čiarou editor „Prameňov k dejinám Veľkej Moravy“ (Bratislava 1968, s. 82), Peter Ratkoš uvádza: „Je to vlastne jediná, a preto i veľmi dôležitá správa (sic!) o vyhnaní Pribinu a jemu verných veľmožov z Nitrianska Mojmirom, kniežatom starej Moravy asi r. 833. Tým sa vytvorili podmienky pre vznik väčšieho štátneho celku – Veľkej Moravy“. Historici zvyknú hovoriť, že jeden prameň – žiadny prameň, len práve taká zásadná udalosť v našich dejinách má byť výnimkou? Veď na základe jedinej vety v tomto spise „stvorili“ historici „Veľkú Moravu“, vznikla „neotrasiteľná teória“ o podmanení Nitry Moravou. Na základe tejto vety „Veľká Morava“ vznikla v roku 833 tak, že Mojmir vyhnal z Nitry Pribinu, že teda Morava anektovala Nitru. Poznáte lepšie východisko pre československizmus?

Je spis o „Obrátení“ naozaj „naš slávny bavorský spis“? Možno nanajvýš „turistický sprievodca slovenskými dejinami 9. storočia v Zadunajsku“ (Gnori, s. 218). Prečítajte si, čo o ňom píše súčasný nemecký historik Hans Dieter

Tönsmeier v práci „In castro Chezilonisovitter Mosapure vocato“, ktorá je súčasťou knihy/zborníka „Kocel a Blatnohrad“ (Marianka 2013). Hovorí o ňom ako o polemickom spise, ktorý bol vsadený do roztržky s Metodom, aby sa dokázalo prednostné postavenie Salzburgu v misii Korutánska a Dolnej Panónie. Vedno s ďalšími po nemecky píšucimi autormi H. Wolframom, F. Lošekom, A. Scharerom a G. Scheibelreiterom tvrdí, že „Obrátenie/Conversio“ bolo zlostnou reakciou na činnosť moravsko-panónskeho metropolitu Metoda, „odôvodnením“ jeho uväznenia po úspešnej misii v Ríme.

A teraz to najdôležitejšie: „Pri zmienke o Pribinovi krste v Traismaueri (827/828) ide jednoznačne o lož“ (s. 60). Nitrianska kniežacia rodina bola totiž kresťanskou už v čase nadviazania vzťahov k Bavorsku, pričom spojenectvo bavorského vojvodu Odila s „nitrianskymi Slovenmi“, členmi kniežacej rodiny z Nitry (Fürstenfamilie von Nitra), je v rišských análoch dosvedčené v roku 742/743, odvtedy boli členmi Salzberského bratstva v Opátstve sv. Petra (to preto postavil Pribina v Brne chrám zasvätený sv. Petrovi?). Keďže do tohto bratstva mohli vstupovať iba kresťania, predkovia Pribinu nemohli nebyť v polovici 8. storočia kresťanmi. „Facta ficta“ vymyslel iný Nemeč, Friedrich Nietsche, zrejme vediac, akú úlohu mala zjavne nepravdivá informácia vložená do textu mala plniť v dobe, keď ju tam vkladali!

Z toho istého prameňa (Tönsmeier) sa dozvedáme, že keď salzburský arcibiskup Adalram v roku 827/828 vysväcoval v Nitre kostol Pribinovi, ten bol v poradí až druhý, v0 Nitre už stál chrám zasvätený patrónovi regensburského biskupstva sv. Emerámovi pred rokom 762, za vlády bavorského vojvodu Tassila, ktorý bol spríbuznený s Nitranmi. Jeho dcéra Cotania sa vydala za Nitranu Oazu v roku 778. Zdá sa, že to bola jedna z viacerých dynastických bavorsko-nitrianskych svadieb, akou bola aj Pribinova svadba v roku 827/828.

Životné osudy Pribinu, o ktorého nitrianskych – slovenských koreňoch nikto nepochybuje, spadajú do rokov 800-860. U západných susedov to bola doba východofranského kráľa Ludovíta Nemca (805-876). Absolútne presné dátumy z Pribinovo života sú len dva: biskup Luipram zo Salzburgu v Pribinovom sídle vysvätil 24. januára 850 kostol ku cti svätej Bohorodičky Márie a 20. februára 860 vydal kráľ Ludovít Nemeč listinu, ktorou odobril Pribinovo podarovanie veľkého územia dolnobavorskému kláštrotu v Altaichu pri Pasove. V tejto listine je pomenovanie Pribinovo panstva ako „Slovgenzin marcha“, teda „Slovenská marka“, čo napovedá, že meno územia v susedstve s touto „markou“ bolo „Slovgenzin“, po našom „Slovenčina“.

Zastavme sa na chvíľu v Brne (možno aj tam by mal zísť dejepisný autobus). Bolo Brno Pribinovým mestom? Nemecký historik Johannes Tutmair, nazývaný Aventinus (1477-1534) v diele „Annales ducum Boariae/Bayerische Chronik“ (Anály Bavorov/Bavorská kronika) to vie: „Kráľ Pribina staval kostoly v Nitre, Bratislave, ale aj v Brne, ktorému dal aj svoje meno v podobe Brynna.“ V Brne je dodnes Katedrála sv. Petra a Pavla. Gnorimenes (na s. 47) má k Aventinusovi pripomienku, svoje dielo písal až na začiatku 16. storočia, ale hneď aj dodáva, že „mnohé informácie však mal z prvej ruky, zo starších prameňov, ktoré sa nám k dnešnému dňu nezachovali.“ Prečo potom nevenuje pozornosť Aventinusovým tvrdeniam o západnej hranici Pribinovo kráľovstva, siahajúcej po Českomoravskú vrchovinu, teda do susedstva s Bavorskom? A ďalej, ak by bol Pribina bezvýznamný, prečo by sa jeho podobieň objavila v diele „Prosopographiae heroum Atque Illustrum Virorum Totius Germaniae“ (Bazilej, 1566), čo je tak či onak druhým prameňom? Druhý autor, aj keď text tohto diela „je aj s chlpmi prevzatý od Aventinusa.“ Škoda, že nikto, ani zástupca ľudu Vodič, ďalej neriešil otázku západnej hranice Pribinovej državy. Neprichádzajme dobrovoľne o dôležité informácie, ktoré spolu s ďalšími správami, tiež z nemeckého tábora, dávajú do iného svetla vznik tzv. Veľkej Moravy. Na našu škodu aj „Gesta regum Sclavorum“ a najmä ich 9. kapitola, ale aj „Uhorsko-poľská kronika boli národnými historikmi 19. a 20. storočia vyhlásené za nedôveryhodné“ (s. 266), a „dobrovoľne“ k nim priradujeme aj Aventinusovo dielo.

Uverme Aventinusovi, veď aký by mohol mať záujem „prilievat“ vodu v prospech Pribinu a Nitry s odstupom siedmich storočí? Teda: „Nitrianske kráľovstvo“ sa v časoch „kráľa Pribinu“

rozprestieralo na oboch stranách rieky Moravy. Pri pohľade na mapu je jasné, že Pribina z Nitry na „svoje panstvo“ do Brna musel ísť cez Mikulčice (údajné centrum moravských Mojmirovcov, v záznamoch však o ňom niet zmienky). Ak Pribina vládol na oboch stranách rieky Moravy, sú len dve možnosti. Prvá, že začiatkom 9. storočia nemohol Mojmír sídliť v okolí Mikulčíc (je irelevantné, či vzhľadom na zmeny vodného toku Moravy bolo to na dnešnej českej či slovenskej strane rieky Moravy). A druhá možnosť: sídlil tam, ale bol Pribinovým podriadeným, teda ak bol Pribina kniežaťom, on vojvodom, lebo v onom spise o „Obrátení“ je Mojmír „kniežaťom Moravanov nad Dunajom.“ Pribina musel byť „väčším kniežaťom“, teda kráľom.

Dajme na chvíľku bokom, za akých okolností Pribina z Nitry odišiel, a vyriešme otázku, kedy to mohlo byť. Naozaj v roku 833, pričom ani v „našom turistickom sprievodcovi“ sa nijaký dátum neuvádza? A čas je veru dôležitý, ak spolu s Pribinom odišiel z Nitry možno až 500 ľudí, veľmoži aj s rodinami, kto ich živil „v medzičase“ – to znamená od údajného „vyhnanie v roku 833“ do roku 840/846? Ak bol Pribina rodinne prepojený s bavorským vládnucim rodom, nepriaznivé dôsledky pre neho osobne museli mať bavorsko-franské rozbroje. Keď Frankovia ovládli Bavorsko, a v januári 836 uveličil Adalram, prišiel Pribina o jedného zo svojich vplyvných ochrancov. Vtedy, po roku 836, musel zrejme pod tlakom Frankov opustiť Nitru, a Frankovia kráľovstvo svojho suseda zmenšili, jednoducho Moravu od „probavorskej“ Nitavy oddelili, a tam dosadili Mojmíra spomedzi južných Slovanov, pre ktorých je typické zakončenie mena na „mír“.

Pribinove vytlačenie z Nitry sa zrejme udialo na príkaz kráľa Frankov Ludovíta Nemca a zrejme ho vykonali Ratbot. Pribinove následné pokusy získať pomoc u Bulharov či u panónskeho Ratomira, vyplňajú čas medzi rokmi 837 až 840/846. Do času, keď sa stáva Pribina lénym pánom časti Dolnej Panónie. Mohla to byť len silná pozícia Pribinu medzi Bavormi, vďaka ktorej sa stal kniežaťom pri Balatone. Lebo nepochybné aj po Adalramovej smrti ostali mu aj naďalej jeho priaznivci medzi vplyvnými Bavormi. Ale mal aj „zbožné správanie“, ktoré sa vtedy cenilo. A svoje kniežatstvo zveľadil. „Slováci sa vo svete nestratili a ani nestratia“, doložil by zrejme Vodič.

Myslíme si, že nie Mojmír, ale Ratbot vyhánal Pribinu z Nitry. Veď ak by to bol Mojmír, zaiste by zaujal Nitru. Mojmír zrejme v Nitre nikdy nebol, tam vládol možno Svätoplukov otec. Mojmír teda nedobyl Nitru a nezaložil nejakú „Veľkú Moravu“. Naopak, z Pribinovo panstva, (Veľkej) Nitavy oddelili po roku 836 Moravu. A kde vládol Mojmír I. – v ktorého si ja dovoľím neveriť podobne, ako neverím v Arpáda profesor za autobusu? Možno na sútoku Moravy s Dunajom, na „prepevných Devín“, ktorý vôbec nemusel byť na okraji Moravy. Dodnes sú v Rakúsku Moravský kút (Marchegg) či Moravské pole (Marchfeld). Tam ho ešte počas Pribinovo života nahradil Rastislav. A v postpribinovej Nitre dospieval Svätopluk. Mohol či nemohol byť pribuzným Pribinu?

Ak má Gnorri pravdu, je „vytvorenie spoločenstva s osobitnou kolektívnou identitou a kultúrnou pamäťou vždy cieľavedomý proces a jeho prvým stuňom je určenie svojho vlastného osobitného mena,“ na čo Gnorimenes pritaká, že „niet tradície bez aktívnej tvorby pamäti, a sme tam, kde sme boli včera a predvčera“ (s. 247). Čo, či kto nám bráni byť „v dnešku a zajtrajšku“? Čo nám bráni „rekonštruovať“ naše doterajšie vedomosti a pojem „Veľká Morava“ zameniť za príliehavejšie: vzhľadom na zaužívaný populárny epitetón „Veľká“ (Morava), možno „Veľká Nitava“. Budme dôslední v našej logike. Ak Svätopluk vládol z Nitry, a od pápeža si vyžiadal biskupa Vichinga, a ten bol biskupom v jeho meste, v Nitre, potom nech nehovorí Gnorimenes, že svätý Metod odišiel z Blatnohadu „za Svätoplukom na Moravu“ (s. 243), ale „za Svätoplukom do Nitry“. Alebo vari vládol Svätopluk z moravských močiarov?

Prečo sa silou-mocou držíme mena „Veľká Morava“, ktorá koniec-koncov mala trvať len 73 rokov? Pred ňou i po nej predsa existovala „Nitava“, nitrianska država, trvajúca pred vypuknutím protivarovského povstania (roku 623) do roku 1106/1110 ako údelné kniežatstvo, dovedna teda 487 rokov. Jeden z profesorov uviedol, že Nitra bola kľúčom k ovládnutiu krajín na oboch brehoch Dunaja, a tým aj ku kráľovskej korune (Svätoplukovej, Štefanovej i Gejzu I.), o čom ešte bude

reč. Ešte raz, nebolo by adekvátnym pomenovaním „karpatskej monarchie“ so sídlom v Nitre, podľa Nitry, ktorej korene sú prastaré a má zázemie tak poľnohospodárske, priemyselné, „kovové“ – stredoslovenské bane sú od nej vzdialené na deň jazdy koňmo, aj teplé a liečivé pramene, vytvárajúce „kúpeľné“ zázemie. Zrejme do Nitry vyslal apoštol Peter pred rokom 50 misionárov Juventinusa a Suniusa, aby hlásali Božie slovo Vaniovi na božíšti v Nitre. A už vo 4. storočí založila kráľovná Fritigil Nitrianske biskupstvo, kde bol podľa Juraja Papánka bol biskupom Sunias. Nitra napokon prispela väčšmi k uchovaniu slovenskosti, ako si to uvedomujeme, a len zlý osud nedoprial, aby bola v súčasnosti slovenským hlavným mestom.

Názov „Veľká Morava“ by sme mohli a mali zo slovenského hľadiska považovať za exonymum, ktoré sme nekriticky prebrali. Urobme namiesto Moravy značku z Nitavy, napokon „pomenovania sa menia,“ všakže Polifilus? (s. 291).

Osteň druhý: Bol Svätopluk Mojmirovce? Kto vlastne bol Mojmír I.? Skade prišiel Mojmír, o ktorom sa vôbec nič nevie? „Bohužel, před samotným aktem sjednocení Mojmirova a Pribinova knížectví nemáme o tomto vládci žádné dobové písemné zprávy“, čítame na portáli <http://www.palba.cz/viewtopic.php?t=5945>. Napriek tomu mnohí v tom majú jasno: Mojmír prišiel a napadol Nitru z dnešnej Moravy. A argument? O polstoročie neskôr sa Metod stal arcibiskupom „moravským“, preto teda „muselo“ existovať mesto Morava (Marava), a kto si pod vplyvom doterajšieho výkladu našich dejín nenašincami dokáže čo i len predstaviť, že takéto mesto nebolo na dnešnej Morave? Navyše ak na dnešnom západnom brehu rieky Moravy s úctou zachovávajú „veľkomoravskú“ tradíciu? Mojmír, ktorý mohol mať po odchode Pribinu z Nitry voľnú cestu k vybudovaniu ríše, zrejme nemal na to ani sily, ani pomyslenie. Bol v službách Ludovíta Nemca, a len preto jeho ďalšie vládnutie mohlo byť „obdobím pokoja, mieru, budovania ranofeudálneho útvaru a kráľovstva“ – ako ho veľbia tí, ktorí píšú, že o ňom nič nevedia. A ak niet nijakej správy o tom, žeby bol Mojmír viedol nejakú vojnu proti Frankom, tak to bolo zaiste len preto, že svojim susedom vychádzal v ústrety, lebo bol asi privyknutý na podriadenosť už aj v Pribinových časoch. Klasický dejepis je pritom takmer idyllický: čítame, že „v roku 846 Mojmír I. pravdepodobne zomrel a na jeho miesto nastúpil, aj keď po nepokojoch, jeho synovec Rastislav.“ Aj Rastislav na trón v bezmennom moravskom meste (na Devine?) dosadili Nemci. A vznik mohutnej „veľkomoravskej“, vlastne „veľkonitavskej“ ríše, ktorý sa pripisuje Mojmirovi, musel zariadiť až ten, kto sa Nemečom (Frankom, Bavorom) vyrovnal. A tým bol kráľ Svätopluk. A ten sa zrejme z Nitry nepohol – na „Velihrad“ ho nekladie ani spomenutý koprodukčný film z roku 2013.

Má by byť po tom všetkom Svätopluk považovaný za „Mojmirovca“? Čítali sa naši predkovia Moravanmi? Nestor Kyjevský napísal: „Kniežatá pokrstených Slovanov, Rastislav i Svätopluk i Kocel poslali k cisárovi Michalovi posolstvo...“ V posolstve okrem iného stálo: „Prišli k nám kresťanskí učelia, mnohí z Vlách (Akvíleja), i Grécka (Dalmácia) a z Nemiec (Pasov) a učia nás rozlične, ale my Sloveni sme prostý ľud a nemáme, kto by nás naučil pravdu a vysvetlil nám zmysel...“ V džňavách Rastislava, Svätopluka i Kocela teda nežili „Moravania“, ale „my Sloveni“. Aj pápežsky list z roku 885 sa začína jednoznačne: „... Svätoplukovi, kráľovi Slovanov.“ Napokon počas debát v autobuse samotného Mojmíra I. nikto nespomenul. Ak už napriek všetkému chceme mať „Mojmirovcov“, nemali by sme aj tých považovať za takzvaných, ako to robíme s Arpádovcami?

V „Ostňoch“ je veľa argumentov považovať Svätopluka za nasledovníka Pribinu. Vládcovia pochádzajúci z Nitry po Pribinovi by mali byť „Pribinovcami“. Veď základ osobitého vývoja východo-strednej Európy v ranom stredoveku nepoložil ani Svätopluk a iste nie Štefan I., ale „Pribina a jeho ľudia“ – toto tvrdí Gnorri na str. 239 „Ostňoch“! Svätopluk je teda ak už nie (a prečo nie?) pokrývnym dedičom Pribinu, zaiste je jeho dedičom duchovným, ideovým. Pokrývnym príbuzným tzv. Mojmíra I. určite nebol, narodil sa a vládol z Nitry, kde Mojmír nikdy nebol. Svätopluk získal od Pribinu a Kocela – a nie od Mojmíra – „viac, ako si dnes vôbec dovoľujeme pod

vplyvom aktuálnej dominancie česko-(moravských) naratívov o Veľkej Morave hovoriť“ – to sú slová Gnorriho (s. 121/122).

Logické vyčistenie pojmov, aj toto je cesta k jednému staroslovenskému – nitrianskemu príbehu, kde z mnohých Samových potomkov azda mohla prúdiť krv aj v nitrianskej kniežacej rodine, lebo všetko sa dedí a z neba padá iba „rosa“, z tej vzišiel Pribina, a prečo nie aj Svätopluk?

Osteň tretí: Kde sa vzalo pomenovanie „Uhorsko“? Gnorri to vidí tak, že po konečnom víťazstve nitrianskych údelných kniežat nad zadunajskými ústrednými vládcami prichádza k potrebe vytvoriť novú syntézu dejín, hľadať novú spoločnú identitu (s. 274), tou spoločnou identitou sa stala identita „uhorská“.

Domáciach textov z konca 10. a 11. storočia prakticky niet, existujú iba prepisy z neskoršieho obdobia. Aj tak: v najstaršej legende „Život svätých pustovníkov Svorada vyznávača a Benedikta mučeníka“, napísanej vyznaneckor v roku 1068 (teda tridsať rokov po smrti kráľa Štefana), sa ani raz nespomína Uhorsko, iba Panónia. Štefan sa tu uvádza ako kráľ Panóncov – tak Pribinovo syna Kocela ako aj Štefana titulujú ako vládcov Panónie. Také označenie mali aj najstaršie mince. Panónia evidentne existovala pred príchodom Maďarov, išlo o bývalú rímsku provinciu rovnakého mena, obývanú aj Slovenmi (Slovákmi) ťažko teda sa teda dá spochybniť konštatovanie, že jej meno Maďari nedali, ale ho prijali. Vo „Väčšej legende svätého Štefana kráľa“, ktorá vznikla o pätnásť rokov neskôr, stretávame sa s Panóniou, ale už aj s Uhorskom. Panónia už ako časť Uhorska je „rodiskom svätého biskupa Martina“ a „odľahlejšie končiny Uhorska“, teda kraje pri horách, sa uvádzajú v súvislosti s činní sv. Svorada a Benedikta. Znamená to teda, že Štefan sa posmrtno „stal“ kráľom Uhrov? „Starí Maďari“ najprv „zaujali“ Panóniu, potom – až po smrti kráľa Štefana i po napísaní legendy „Život svätých pustovníkov Svorada vyznávača a Benedikta mučeníka“ – „odľahlejšie končiny.“ Až v priebehu tridsiatych a štyridsiatych rokov 10. storočia (940) sa dostali na líniu Bratislava – Nitra – Veľký Krtíš – Lučenec – Rimavská Sobota – Turňa – Michalany. Územie Nitrianska v rokoch 1001–1018 ovládal poľský panovník Boleslav Chrabrý a neskôr bolo polosamostatné pod medzinárodnou garanciou poľského štátu. Okolo roku 1050 prechádzala „slovensko-maďarská“ hranica južne od Michaloviec a Trebišova. Obrat sa začal až za kráľa Ladislava z Nitry, ktorý vládol v rokoch 1077–1095. Až za neho sa uhorské hranice dostali k dnešnej slovensko-poľskej hranici.

Tak teda „pred Nitranmi“ Panónia, v zakladacej listine beňadického kláštora z roku 1075 sa ešte uvádza „Gejza, z Božej milosti pomazaný kráľ Panóncov“. Prvý sám seba za kráľa Uhrov označil až Koloman Knihomol, ktorý vládol od roku 1095-1116. Veríme Polifilusovi, že označenia Slovan a Panón boli v oficiálnej nomenklatúre kráľovstva paušálne nahradené pomenovaním Uhor na konci 11. storočia (s. 290). Teda „s Nitranmi“ prichádza Uhorsko? Vo „Väčšej legende“ sa na začiatku spomínajú Uhri, bývajúcí v panónskej krajine ako „ľud drsný a nestály, ktorý ani nevedel, že je Božím stvorením“. O niekoľko odsekov ďalej sa dozvedáme, že „úcta a sláva“ Panny Bohorodičky Márie „je medzi Uhrami taká veľká,“ že Štefan svoje kráľovstvo „odovzdal“ pod jej stálu ochranu. To predsa nemôžu byť jedni a tí istí „Uhri“, prví, v Zadunajsku boli Tarjánmi, Kérmi či Keszióvcami a ďalšími, a do Panónie len nedávno dorazili a ešte dlho boli pohanni, takže možno pri nich hovoriť o „úcte“ k Bohorodičke? Tí druhí „Uhri“ boli k úcte voči Bohorodičke vedení misiou Konštantína-Cyrila a Metoda a ich predchodcami. Títo ľudia boli zaiste Slovenmi a zároveň Uhrami v zmysle „obyvatelia Uhorska“. Ponúka sa teda celkom legitímna otázka: nebolo Uhorsko rovnako ako Panónia názvom územia, ktoré si sedem staromaďarských kmeňov osvojilo, keď na dané územie vstúpilo, rovnako ako slovnú zásobu a náboženstvo jej obyvateľov? Ak nepochybujeme o „predmaďarskom“ pomenovaní Panónie a berieme na vedomie, že Maďari toto meno „našli“, prečo by to nemalo byť rovnako aj v prípade Uhorska? Nijaký zo siedmich maďarských kmeňov sa nemenoval ani Panón, ani Uhor, ani Onogur, ani Ugrijec. Až v 13. storočí napísal autor Uhorsko-poľskej kroniky, že (Aquila/Atila) pomenoval Slovenskú krajinu Uhorskom (s. 276).

Napokon nebude mať pravdu Franko Sasinek,

ktorý odvolávajú sa na Monumenta Germania Historica, vydané v Hannoveri 1878, ako aj na iné spisy tvrdil: „Že názov Uhor znamená Maďara a prinesený bol k Dunaju až Arpádovcami, to je blud. Ten názov už dávno pred Arpádovcami slýchajú bol v Európe.“

Ak sa naozaj pomenovanie „Uhorsko“ začalo používať „po konečnom víťazstve nitrianskych údelných kniežat“, ktoré ovládli Zadunajsko, prečo by premenovali „Panóniu“ práve na „Uhorsko“, ak by to nebolo jedno z mien naddunajskej časti kráľovstva?

Osteň štvrtý: Kedy vstúpil do dejín pojem „slovienčina / slovenština“? Gnorimenes to vysvetľuje celkom logicky: Staroslovienčina alebo panónska slovenčina je nekodifikovaný jazyk, v ktorom komunikovala časť západných Slovanov, zatiaľ čo „staroslovienčina je kultúrny jazyk, do ktorého bolo preložené v 9. storočí Sväté písmo vďaka sv. Konštantínovi (Cyrilovi) a Metodovi“ (s. 254). Prvý je vecou každodennosti, druhý je „posvätný – lingua sacra“. A ešte: stará slovenčina sa vyvinula v 10. storočí zo staroslovienčiny, a nie staroslovienčiny.

Áno, dá sa to takto rozlíšiť, ale pravda je taká, že až do roku 1883 pojem „staroslovienčina“ neexistoval. Ide o novotvar, ktorý nepoznal a nepoužíval ešte Ľudovít Štúr. Zavedla ho Pražská lingvistická škola, konkrétne jazykovedec Georg/Jiří Polívka (1858-1933), český slavista, istý čas vedúci funkcionár Československej akadémie vied. V roku 1883 v štúdiu Kterým jazykom psány jsou nejstarší památky jazyka slovanského – starobulharsky či staroslovensky? navrhol, aby sa namiesto dovtedy všeobecne používaného pojmu „staroslovenský jazyk“ začal používať termín „staroslověnský jazyk“. Písmeno v hláholike nazývané „jat“, ktoré slavisti vyslovovali ako slovenské „ä“, Jiří Polívka s cieľom zamaskovať dejiny slovenskej Nitavy a Moravy nahradil znakom „ě“(,ie“). Aj keď Polívkov pokus odmietali najmä poľskí slavisti, jeho českí kolegovia návrh prijali, lebo vedeli, o čo ide. A ich učenívi slovenskí žiaci, nevediac o čo ide, spoločne s koncepciou „československej jazykovej jednoty“ tiež prevzali grafému „ě“ a neskôr „ie“ a začali používať tvary Sloviensky, sloviensky, staroslovienčina.

Cieľom tejto navonok „malickej gramatickej novoty“, na ktorú sme si zvykli, mal byť pokus o pretrhnutie súvislosti medzi slovenčinou a najstarším kultúrnym jazykom Slovanov – Slovanov – Slovenov – Slovákov. Malá, nebadaná zámena „e“ za „ě“ a „ie“ mala prispieť (a prispela) k zoslabeniu starých národných tradícií Slovákov, a pripraviť tak pôdu na ich asimilovanie do „československej“ etnickej i jazykovej jednoty. Jednoducho: čo je „slovenské“ či „staroslovenské“, to vieme, je to naše. Všetko, čo je „slovienske“ či „staroslovienske“ už našim byť nemusí.

Ignorácia slovenského národa nijako nemohla pripustiť jeho dávnu existenciu, dokonca jeho politický, kultúrny a náboženský primát v priestore západných Slovanov pred 9. a 10. storočím, prejavujúci sa v jeho mene.

Nepoznáme trasy ďalších autobusových výletov našich vážených profesorov a študentov za samozrejmej účasti Vodiča, a ani obsah ďalších štyroch pokračovaní „Nových ostňov“. Možno sa debatný autobus dostane aj do Brna, možno do Nitry, na Devín, a možno aj do Zlatých Moraviec či do Banskej Štiavnice. Možno sa dozvieme o hospodárskom zázemí Nitavy, ktoré tvorili stredoslovenské banské mestá

na čele s Banskou Štiavnicou. Georgius Agricola (1494–1555) – zasa Nemeč – v diele „De Re Metallica Libri XII“ (Basel 1556), píše, že banskoštiavnické bane „založili v 6. alebo začiatkom 7. storočia po slávnom narodení nášho Spasiteľa takzvaní Venedi, Sloveni, alebo Góti (v origináli: sogenannten Wenden, Slavos, oder Goten).“ Banská činnosť v dnešnej Banskej Štiavnici, v tých časoch pomenovanej ako „Bana“, je dokázaná už v roku 745, v Kremnici v roku 770 a vo Zvolene v roku 795. To svedčí o tom, že slovenské bane sú o 200 rokov staršie, ako najstaršie nemecké bane, a nie je preto asi pravdivé konštatovanie, že „ekonomika Veľkej Moravy bola postavená na masívnom obchode s otrokmi“ a že až Belo IV. položil základy pre neskorší rozvoj slovenského baníctva.

Všetko nás to akosi posielala k zlatostriebru-medeneému srdcu Slovenska. Do Banskej Štiavnice. Ale zastaviť by sme sa mohli aj v Čiernych Kľáčoch, kde sa našla tajomná pyxida. Marián Valašik, historik-amatér, ktorý by si tiež zaslúžil miesto vedľa Vodiča, je presvedčený, že pozná mesto Moravu – Zlaté Moravce.

Na záver, dobre, veľmi dobre, vďaka, že máme prvé „Nové ostne“ a že po nich prídu ďalšie. Lebo ešte majú slovenskí historici čo robiť: úloha orať a preorať, alebo ak chcete poslovenčiť slovenské dejiny, ešte nie je splnená. MARIÁN TKÁČ

Odhalenie sochy martýra Štefana Mikuša v Doľanoch

V sobotu 5. júna 2021 bola v Doľanoch (okres Pezinok) odhalená socha Štefana Mikuša (1859 – 1921). Tento jednoduchý slovenský človek, roľník, rodák z Ratkoviec pri Leopoldove, kde je aj pochovaný, sa stal známym tým, že svoj život obetoval za Andreja Hlinku. Stalo sa tak počas fyzického útoku skupinky marxistov na Hlinku, ktorý 28. marca 1921 rečnil na roľníckom zhromaždení Trnave. Agresívnym socialistom, ktorí zaútočili na rečnícku tribúnu poľenami a tehlami sa postavil Mikuš do cesty, čím zabránil priamemu zásahu Hlinku, no v dôsledku ťažkých poranení o šesť dní, 3. apríla 1921, sám podľahol. V rodnej obci je aj pochovaný.

Spolu s ním boli ťažko ranení aj ďalší dvaja roľníci, z toho jeden neskôr údajne tiež podľahol. Mikušovo meno sa pre Hlinkových stúpcov stalo pojmom. Po páde československej ide-

ológie a vzniku Slovenskej republiky v roku 1939 mesto Trnava po Mikušovi pomenovalo ulicu a na jar roku 1944 dokonca odhalilo pred Univerzitným kostolom aj sochu. Autorom sochy bol akademický sochár Ján Hučko. Na svojom mieste však nevydržala dlho. Po obnove Československa ju v októbri 1945 príslušníci prokomunistického Zväzu slovenských partizánov v Trnave traktorom strhli a zvyšky zahrnuli do bývalých protitankových zákopov. K zničeniu umeleckého diela došlo bez vedomia autora, ale aj majiteľa, mesta Trnava.

Prasynovec Štefana Mikuša Jozef Mikuš, (ktorý je zároveň aj prvým dieťaťom Slovenskej republiky, narodeným 14. marca 1939) sa už od roku 2017 snažil o obnovu sochy. Keď v októbri 2019 mesto Trnava znovuosadenie sochy ústami svojho primátora striktno odmietlo, Jozef Mikuš sa sochu rozhodol dočasne umiestniť na pozemku svojej rodinnej firmy – Vinárstva JM v Doľanoch (okres Pezinok).

Oficiálne odhalenie sochy, pôvodne plánované na výročie tragickej udalosti, teda na marec 2021, muselo byť nakoniec zo známych dôvodov odsunutú na začiatok júna.

Napokon sa konalo 5. júna. V dôstojnom a vkusne upravenom areáli veľkej rodinnej firmy sa najprv o 14. hodine konala svätá omša. Celebroval ju generálny vikár trnavskej arcidiecézy Peter Šimko. Na spresnenie treba zdáť uviesť, že samotné Doľany sú súčasťou bratislavskej arcidiecézy, no jej vedenie sa podujatiam, ktoré majú národnostný charakter, vyhýba. To, čo chýba vedeniu súčasnej bratislavskej diecézy, však nahradil hlavný celebrant, ktorý sa v zápalisto ladenej homílii dotkol historických reálií, pripodobniac Štefana Mikuša jeho patrónovi sv. Štefanovi prvomučeníkovi, ako aj niektorých aktuálnych otázok dneška. Spolu s ním celebrovali sv. omšu ďalší piati kňazi, vrátane miestneho správcu farnosti. Prítomných bolo 120 účastníkov, ktorí sa sem dopravili z viacerých kútov našej republiky, od Spiša až po Záhorie. Zastúpenie mali aj predstavitelia niektorých politických strán (ĽS NS, SĽS), miestneho odboru Matice slovenskej z Trnavy, či niektorých občianskych združení.

Po akte posviacky novej sochy, ktorý vykonal vdp. Peter Šimko, nasledovali príhovory historikov M. Lacka a prof. Emílie Hrabovce. Vedúci ružomerskej delegácie, poslanec za mestskú časť (a Hlinkovo rodisko) Černovú, Patrik Habo, odovzdal organizátorovi podujatia Jozefovi Mikušovi čestný dar – kópiu posmrtnej masky Andreja Hlinku.

Okrem príhovorov, ktoré ukončil hlavný organizátor a duša podujatia Jozef Mikuš, odzneli aj dve básne. Prvá, od Pavla Országa Hviezdoslava, ktorú predniesol moderátor podujatia Jozef Šimonovič, a od Viliama Hornáčka v podaní známeho černovského recitátora Petra Babalu.

PRÍHOVOR HISTORIKA
MARTINA LACKA

Ak hovoríme o Štefanovi Mikušovi a Andrejovi Hlinkovi, vraciame sa

k udalostiam pred sto rokov. Vtedy prebiehal politický – a ideový – zápas o smerovanie, o charakter našej krajiny i národa. Zápas sa odohrával medzi tromi hlavnými prúdmi: českoslovákmi, autonomistami (SĽS, SNS) a marxistami (sociálni demokrati, i rodia sa komunistická strana).

Čechoslovákom išlo o to, aby sa Slováci vliali do českého národa a tak sa naveky upevnilo Česko-slovensko; marxistom išlo o červené, marxistické, ak chcete, komunistické Slovensko. Autonomistom, na čele s Hlinkom išlo o to, aby Slovensko ostalo kresťanské, slovenské a svojbytné; teda, aby si rozhodlo samo o sebe, v duchu hesla „Slovensko Slovákom“. Autonomistov pokladali za svojich protivníkov ako vládne strany, tak i marxisti. Nebolo televízie, rozhlasu, internetu, ani billboardov. Rozhodujúce boli verejné podujatia, mítingy. Tam prebiehala polemika, tam sa zbierali – alebo strácali – politické body. Za ČSR boli politické mítingy legálne, no neboli slobodné. Stávali sa totiž terčom výtržností, ba aj krvavých útokov na stúpcov SĽS, hlinkovcov. Neraz len s tichým prizieraním, či dokonca škodoradosťou štátnej moci, úradov či ozbrojených zložiek, ktoré boli plne v rukách Čechov. O pomeroch v masarykovskej ČSR napokon najlepšie hovorí aj dvojité právny meter: ak človek kritizoval Čechov, hrozil mu súd. Urážku Slovákov však trestný zákonník vôbec neriešil.

K ostrému sporu došlo aj na prvom valnom zhromaždení Kresťanského roľníckeho združenia v Trnave na veľkonočný pondelok 28. marca 1921. Nebolo to politické, skôr stavovské združenie, no väčšinu jeho členov tvorili stúpenci Andreja Hlinku. Keď agresívni marxisti (socialisti) zaútočili poľenami a tehlami na rečnícku tribúnu, mieriac na hlavného rečníka Hlinku, Štefan Mikuš sa im neváhal postaviť do cesty, čo ho stále zranenie s následkom smrti.

Ak hovoríme o Štefanovi Mikušovi a Andrejovi Hlinkovi, hovoríme nielen o roku 1921, ale aj o dnešku. Ak totiž v čase hospodárskej krízy, prebiehajúci zápas o hodnoty, tak podobný zápas je tu aj dnes. Práve dnes sme totiž svedkami neuveriteľne surových, rafinovaných útokov na kresťanstvo, cirkev, na národ. Globalistické médiá vstúpajú už malým deťom názor, že len cudzie je dobré, správne, moderné. To, čo je naše, slovenské, vrátane tradícií, hodnôt, treba odmietnuť. V mene čoho? V mene vybudovania nového, globálneho sveta (tzv. otvorenej spoločnosti), bez hraníc, no s jedným riadiacim centrom. Na to však treba rozboriť starý svet. Asi tak, ako sa spieva v Internacionále: „Rozboríme sveta starý základ.“ Dôležitosťou súčasťou zrútenia starého a budovania toho nového sveta je aj propagácia a zavádzanie tzv. moderných práv, prechádzajúca do absurdnosti. Slepky nemajú byť v kľetkách, psy nesmú byť na reťazi.

Človek však musí byť zamknutý v tzv. lockdownoch, tyranizovaný ponížujúcim, antihumánnym testovaním. Nemôže cestovať z okresu do okresu (toto bolo už v boľševickom

ZSSR za Stalina). Zdraví ľudia musia byť vážnymi v karanténach a otrokmi pseudohygienických opatrení. Kto dnes vie, že tzv. sanitárna diktatúra je výmyslom neomarxistických filozofov zo 60. rokov? Kostoly zatvorené – prvýkrát za dvojtisícročnej dejiny cirkvi. Práva stúpcov sexuálnych úchyliet sú však nedotknuteľné. Ba, tzv. vyspelá Európa, ktorá má byť našim vzorom, zavádza právo na užívanie drog aj právo na riadenú smrť. Zvieria sa humanizuje, človek animalizuje. Zvrátená agenda neomarxistov začína práve dnes ovládať aj Slovensko. Zakázané je však presadzovať práva, ktoré dal človeku samotný Boh: právo na život od počatia či práva národa. Rieši sa uhlíková stopa, no fakt, že sa ničia tisíce hektárov úrodnej pôdy, nášho národného dedičstva, sa nespomenie. Zakázané je hovoriť, ba už aj počúvať pravdu. Na to máme paragrafy o tzv. extrémizme.

Žiaľ, na rozdiel od roku 1921 v tejto ťažkej dobe Slovinci už nemajú politických vodcov typu Andreja Hlinku či Jozefa Tisu, ani odvážnych biskupov typu Jána Vojtaššáka, ktorí by sa nebáli zastat práv národa, cirkvi, ľudí, ísť do sporu so štátom, s mocou, za cenu svojej funkcie, povesti, zdravia, ba i života. Bez obetí však niet víťazstva...

Ak hovoríme o Štefanovi Mikušovi a Andrejovi Hlinkovi, hovoríme nielen o roku 1921, a o dnešku, ale hovoríme aj o budúcnosti. Hovoríme o udržaní svojho mladého a pre svet nesamozrejmeho štátu, ktorý je pod najväčším tlakom globalistov. Hovoríme aj o prežití národa, o udržaní jeho dôstojnej existencie.

Štefan Mikuš pred sto rokmi, ale s ním aj mnohí ďalší ukázali, že keď ide o obranu svojich hodnôt, tradícií, neváhali dať do stávk aj vlastný život. Jeho smrť nebola márna. Upevnila puto Mikušovskej rodiny s Andrejom Hlinkom,

čoho plodom bola aj ďalšia cesta Rudolfa Mikuša, ktorý sa stal prvým provinciálom jezuitskej rehole na Slovensku a jednou z najväčších osobností slovenských jezuitov vôbec. Najmä však Štefan Mikuš ukázal vzor súčasníkom i nasledovníkom.

Spisovateľ a redaktor Ján Priehradník, ktorý za svoju kultúrnu činnosť v prvej SR dostal od komunistov deväť rokov, ešte v roku 1944 napísal: „Každý národ pátra po stopách svojej tradície, dopĺňa ju novými a novými poznatkami a pravdami, lebo tradícia je tou nevysychajúcou miazgou, ktorá z útrobu dejín vyteká v podobe krištáľového prameňa a napája národ večným životom. Bez tradície, podmieňujúcej dejinný tok všetkého, čo jestvuje, nedožil sa dlhšej histórie ani jeden národ.“

Vedeli to už Židia. Od zborníka svojho chrámu Rimani a rozprášaní

po svete sa ďalších dve tisíc rokov udržali vďaka dvom prvkom: viere a pamäti.

Vedeli to aj elity prvej SR, keď takýmto národným martýrom stávali aj sochy. Tá Mikušova vznikla najmä z iniciatívy Mons. Alexeja Izakoviča, rodáka z neďalekej Borovej, ktorý pôsobil v Trnave (a neskôr sám zažil kruté mučenie zo strany ŠtB i štvorročné väznenie). Socha stále len krátko, poldruha roka, pretože ju zmietla ľudská a politická nenávisť jeho vrahov.

Človek neustále uvažuje o tom, ako uchovať pamäť, ako ju zabezpečiť pre budúcnosť. Jeden zo slovenských exulantov, Štefan Janovjak, vydal minulý rok veľkú knihu o histórii svojej rodiny, svojho rodu, v rámci slovenských dejín. Nielen to, knihu prekladá aj do niektorých svetových jazykov, aby jej rozumelo aj potomstvo roztrúsené v cudzine. Po dokončení sa vyslovil:

„Mať auto, akokoľvek luxusné a drahé, to je dnes nič. Mať však knihu – to je niečo. To je výnimočné. Koľko ľudí môže povedať, že má knihu?“

Iste nie je mnoho tých, ktorí vydali nejakú knihu. Ešte menej je však tých, ktorí dali zhotoviť sochu. Jedným z nich je p. Jozef Mikuš. Prasynovec martýra Štefana Mikuša, prvý dieťa prvej SR, no najmä iniciátor a sponzor celej akcie.

Socha, ktorú dnes odhaľujeme, je teda nielen spomienkou na jej originál z roku 1944, ale najmä veľkou investíciou do budúcnosti. Je venovaná nielen Štefanovi Mikušovi, Hlinkovmu záchrancovi, ale predovšetkým našim deťom, potomkom. Je to svetlo do budúcnosti. Všetkým našim ľuďom, ktorí na nej budú vidieť, že aj spomedzi jednoduchých ľudí, dedičanov, bez titulov, majetkov, môžu vyrásť veľké osobnosti a veľké vzory.

Do vašej cudzojazyčnej knižnice

51 DOCUMENTS :

Zionist Collaboration with the Nazis. Edited by Lenni Brenner. Barricade Books, Fort Lee, New Jersey. 2002. 342 strán.

V roku 1983 vydal američan Lenni Brenner knihu *Zionism in the Age of the Dictators*. Po devätnástich rokoch vydal osobitne viacero dokumentov, o ktoré sa vo svojej pôvodnej práci opiera. Ide o dokumenty, ktoré ilustrujú značnú blízkosť niektorých zložiek sionistického hnutia s fašizmom a nacizmom, tak po stránke politickej praxe ako i ideológie. Autor ich čerpa poväčšine z periodík sionistov, vydaných korešpondencie a knižných publikácií.

Upozorňuje, že nehovorí (a nerozumie) po nemecky, hebrejsky, taliansky a rusky, a berie plnú zodpovednosť za vydané dokumenty, ktoré preložili do angličtiny viacerí prekladatelia na jeho požiadanie. Nejde teda o bežné archívne spisy, ktoré našiel pri bádani v archívoch. Ich výpovedná hodnota k základnej téze autora je dosť nevyrovnaná a nie vždy celkom presvedčivá. Po krátkom úvode rozdelil knihu do piatich kapitol.

V prvej kapitole, nazvanej: „Sionizmus a antisemitizmus pred Hitlerom“, uvádza niekoľko státi z prác Teodora Herzla, Vladimíra Žabotinského, Chaima Weizmana, Winstona Churchilla a Alberta Einsteina, ktoré sa snažia odpovedať na otázku aká môže byť budúcnosť židovstva, asimilácie, odlúčenia, antisemitizmu, a čistoty rasy.

V druhej kapitole, ktorá nesie názov: „Svetová sionistická organizácia a nacizmus pred holokaustom“, publikuje 18 dokumentov, ktoré osvetľujú vzťahy sionistov k orgánom Tretej ríše a fašistických hnutí v Európe. Do tohto výberu autor zaradil aj čiastky rozhovoru s Joachimom Prinzom (predstaviteľom nemeckej sionistickej federácie za Hitlera), ktorý s ním uskutočnil v roku 1981. Pre väčšie pochopenie dilemy, ktorú mali sionisti v tej dobe: asimilovať sa, alebo nájsť si miesto v arabskej Palestíne, ide o veľavravný dokument.

V tretej kapitole, nazvanej: „Sionistický revizionizmus, fašizmus a nacizmus pred holokaustom“, zaradil autor 14 dokumentov. Vďaka nim sa mimo iného dozvedáme podrobnosti o kurzoch sionistickej mládeže (Betar) v talianskom prístave Civitavecchia za Mussoliniho éry.

Ako výstižný príklad pre túto kapitolu citujeme dokument publikovaný v plnom znení v anglickom origináli na strane 159: «Dr. Von Weisl Believes in Fascism», *World Jewry*, London, June 12, 1936 » The French newspaper in Bucarest, the “Moment”, which is regarded as one of the organs of the Roumanian Foreign Ministry, has published an interview with

the Revisionist leader, dr. von Weisl. The Revisionist leader accused the Zionist leaders of Socialist sympathies, and declared that, although opinions among the Revisionists varied, in general they sympathized with Fascism, and they were strong opponents of Socialism and Communism. He, personally, was a supporter of Fascism, and he rejoiced at the victory of Fascist Italy in Abyssinia as a triumph of the White races against the Black. He also asserted the Revisionists wanted to bring to Palestine, within the next ten years, 900,000 Jews from Poland, 300,000 from Roumania and 300,000 from Germany. Finally, he stated that the Revisionists had no desire to colonize Jews in Abyssinia, and that, in his opinion, it would be well for the Arab strike in Palestine to continue for several weeks more, as by then the authority of the Arab leaders would be completely broken for a number of years.

Na dokreslenie autorovej (Brennerovej) argumentácie citujeme aj ďalší dokument, publikovaný v tejto tretej kapitole, na strane 184: “New Palestine Party: Visit of Menachem Begin and Aims of Political Movement Discussed”

Letter to the Editor, The New York Times, December 4, 1948 To the editor of New York Times Among the most disturbing political phenomena of our time is the emergence in the newly created state of Israel of the “Freedom Party” (Tnuat HaHerut), a political party closely akin in its organization, methods, political philosophy and social appeal to the Nazi and Fascist Parties. It was formed out of membership and following of the former Irgun Zvai Leumi, a terrorist, right-wing, chauvinist organization in Palestine.

The current visit of Menachem Begin, leader of this party, to the United States is obviously calculated to give the impression of American support for his party in the coming Israeli elections, and cement political ties with conservative Zionist elements in the United States. Several Americans of national repute have lent their names to welcome his visit. It is inconceivable that those who oppose fascism throughout the world, if correctly informed as to Mr. Begin’s political record and perspectives, could add their names and support to the movement he represents. Before irreparable damage is done by way of financial contributions, public manifestations in Begin’s behalf, and the creation in Palestine of the impression that a large segment of America supports Fascist elements in Israel, the American public must be informed as to the record and objectives of Mr. Begin and his movement. The public avowals of Begin’s party are no guide whatever to its actual character. Today they speak freedom, democracy and anti-imperialism, whereas until

recently they openly preached the doctrine of the Fascist state. It is in its actions that the terrorist party betrays its real character: from its past actions we can judge what it may be expected to do in the future.

ATTACK ON ARAB VILLAGE

A shocking example was their behavior in the Arab Village of Deir Yassin. This village, off the main roads and surrounded by Jewish lands, had taken no part in the war, and had even fought off Arab bands who wanted to use the village as their base. On April 9 (The New York Times), terrorist bands attacked this peaceful village, which was not a military objective in the fighting, killed most of its inhabitants—240 men, women and children—and kept a few of them alive to parade as captives through the streets of Jerusalem. Most of the Jewish community was horrified at the deed, and the Jewish Agency sent a telegram of apology to King Abdullah of Trans-Jordan. But the terrorists, far from being ashamed of their act, were proud of this massacre, publicized it widely, and invited all foreign correspondents present in the country to view the heaped corpses and the general havoc at Deir Yassin. The Deir Yassin incident exemplifies the character and actions of the Freedom Party. Within the Jewish community they have preached an admixture of ultranationalism, religious mysticism, and racial superiority. Like other Fascist parties they have been used to break strikes, and have themselves pressed for the destruction of free trade unions. In their stead they have proposed corporate unions on the Italian Fascist model.

During the last years of sporadic anti-British violence, the IZL and Stern groups inaugurated a reign of terror in the Palestine Jewish community. Teachers were beaten up for speaking against them, adults were shot for not letting their children join them. By gangster methods, beatings, widow-smashing, and widespread robberies, the terrorists intimidated the population and exacted a heavy tribute. The people of the Freedom Party have had no part in the constructive achievements in Palestine. They have reclaimed no land, built no settlements, and only detracted from the Jewish defense activity. Their much-publicized immigration endeavors were minute, and devoted mainly to bringing in Fascist compatriots.

DISCREPANCIES SEEN

The discrepancies between the bold claims now being made by Begin and his party, and their record of past performance in Palestine bear the imprint of no ordinary political party. This is the unmistakable stamp of a Fascist party for whom terrorism (against Jews, Arabs, and British

alike), and misrepresentations are means, and the “Leader state” is a goal.

In the light of the foregoing considerations, it is imperative that the truth about Mr. Begin and his movement be made known in this country. It is all the more tragic that the top leadership of American Zionism has refused to campaign against Begin’s efforts, or even expose to its own constituents the dangers to Israel from support to Begin.

The undersigned therefore take this means of publicly presenting a few salient facts concerning Begin and his party; and of urging all concerned not to support this latest manifestations of fascism.

Isidore Abramowitz, Hannah Arendt, Abraham Brick, Rabbi Jessurun Cardozo, Albert Einstein, Herman Eisen, M.D., Hayim Fineman, M. Gallen, M.D., H.H. Harris, Zelig S.

Harris, Sidney Hook, Fred Karush, Bruria Kaufman, Irma L. Lindheim, Nachman Majssel,

Seymour Melman, Meyer D. Mendelson, M.D., Harry M. Orlinsky, Samuel Pitlick, Fritz

Rohrlich, Louis P. Rucker, Ruth Sager, Itzhak Sankowsky, I.J. Schoenberg, Samuel Shuman, M. Znger, Irma Wolpe, Stefan Wolpe.

New York, December 2, 1948V štvrtej kapitole, nazvanej: “Svetová sionistická organizácia a nacizmus počas holokaustu”, Lenni Brenner publikoval 11 dokumentov. V nej sa dozvedáme o kurióznnej “spolupráci” medzi prezidentom USA, Štátnym Departementom a Americkým židovským kongresom. Dokument uverejňujeme znova v plnom znení, publikovaný je na stranách 194 – 195: Stephen S. Wise: Letter to Franklin D. Roosevelt (prevzatý Lenni Brennerom z knihy Carl Voss: “Stephen S. Wise, Servant of the People”) To the President, the White House, Washington. December 2, 1942

I do not wish to add an atom to the awful burden which you are bearing with magic and, as I believe, heaven-inspired strength at this time. But do you know that the most overwhelming disaster of Jewish history has befallen Jews in the form of the Hitler mass-massacres? Hitler’s decision was to exterminate the Jewish people in all Hitler-ruled lands, and it is indisputable that as many as two million civilian Jews have been slain.

I have had cables and underground advices for some months, telling of these things. I succeeded, together with the heads of other Jewish organizations, in keeping these out of the press and have been in constant communications with the State Department, particularly Undersecretary Welles. The State Department has now received what it believes to be confirmation of these unspeakable horrors and approved of my giving the facts to the

press. The organizations, banded together in the Conference of which I am Chairman (Joint Emergency Committee for European Jewish Affairs), fell that they wish to present to you a memorandum on this situation, so terrible that this day is being observed as a day of mourning and fasting throughout the Jewish world. We hope above all that you will speak a word which may bring solace and hope to millions of Jews who mourn, and be an expression of the conscience of the American people. I had gathered from the State Department that you were prepared to receive a small delegation, which would include representatives of the American Jewish Congress and the B’nai B’rith. It would be gravely misunderstood if, despite your overwhelming preoccupation, you did not make it possible to receive our delegation and to utter what I am sure will be your heartening and consoling reply.

V tejto kapitole je zaradený jediný dokument, ktorý sa dotýka Slovenska. Ide o výňatok zo spomienok rabína Michaela Dov Weissmandela, publikovaný v roku 1986 v angličtine v časopise *Jewish Guardian*, Summer 1986, “Rabbi Michael Ber Weissmandel’s Personal Story, Part III. Pamäti M. D. Weissmandela (1903-1957) boli posmrtno vydané v roku 1960 v hebrejčine (Min HaMetzar), ktoré podľa našich vedomostí, neboli dosiaľ preložené do slovenčiny. Je možné, že tu ide len o krátky výňatok z nich. Piata a posledná kapitola knihy Lenniho Brennera má názov: “Stern gang a nacisti”.

Obsahuje len päť dokumentov. Zaberá sa hlavne činnosťou teroristickej skupiny, ktorú britské úrady v Palestíne nazvali “Sternov gang” vedenú Avrahamom Sternom (1907-1942) a jeho nasledovníkmi.

Tento (A. Stern), bol pôvodne členom krídla sionistov-revizionistov, ktorých viedol Vladimir Žabotinskij. Po roztržkách s vedením ohľadne spôsobov a taktiky boja, sa vytvorila frakcia Irgun Zvai Leumi a podskupina LEHI, ktorá jednoznačne vsadila na teror, brutalitu a násilie.

V rokoch 1940-1941 LEHI ponúkla vo zvláštnom memorande spoluprácu Adolfovi Hitlerovi a Tretej ríši v boji proti Veľkej Británii na Blízkom východe. V roku 1944 zavraždila v Káhire britského miestodržiteľa, lorda Moyna. Neskôr, v roku 1948 zorganizovala vraždu Folke Bernadotta, sprostredkovateľa OSN.

Pre záujemcov o prehľad tejto problematiky, ktorá je na Slovensku tabu, odporúčame prácu, ktorú publikoval v angličtine Dan Tamir: “Hebrew Fascism in Palestine 1922-1942”. Palgrave Macmillan, 2018, 224 strán.

(Pokračovanie z 3. strany)

Sedemdesiate roky 20. storočia znamenali úplnú zmenu v prístupe štátov západnej Európy k hodnotám, vrátane nedotknuteľnosti ľudského života pred narodením a v jeho záverečnej fáze. Tento rozklad tradičného usporiadania ľudskej spoločnosti, ktorého katalyzátorom sa stalo revolučné hnutie roku 1968, prináša svoje najodpudivšie plody práve v časoch, v ktorých žijeme.

Rok 1968, označovaný tiež ako „rok barikád“, bol rokom študentských nepokojov po celej západnej Európe, pri ktorých sa skutočne otriasali vlády. V českej a slovenskej realite je tento rok vnímaný takmer výlučne v súvislosti s tzv. „Pražskou jarou“ a jej potlačením sovietskymi tankami, no málokto si položí otázku, prečo intervencia vojsk Varšavskej zmluvy v Československu dopadla tak, ako dopadla a prečo západný svet nevyvinul efektívne diplomatické úsilie, nepotrebral komunistické štáty na čele so Sovietskym zväzom medzinárodnými sankciami, dôrazne netrval na ukončení vojenskej akcie, ktorá bola v príkrom rozpore s medzinárodným právom. Pravda je žiaľ taká, že obyvateľstvo demokratických krajín západnej Európy bolo v tom čase doslovne opité marxistickými revolučnými heslami a ku komunistickým štátom s ich zriadením vzhliadali s nepochopiteľnou nádejou, že podobné poriadky čoskoro zvíťazia aj u nich doma. Pripomeňme si len v roku 1968 s nadšením spievanú pieseň Johna Lennona „Revolution“ či slová piesne v tom čase veľmi populárnej americkej rockovej kapely Jefferson Airplane: „Now it's time for you and me to have revolution“. Preto síce proti okupácii Československa západné vlády verbálne protestovali, ale na silnejšie gestá a kroky bez podpory obyvateľstva opitého komunistickým rozkom nemali odvahy. Niet teda divu, že toto revolučné blúznenie bolo vynikajúcou živnou pôdou pre zakorenenie legislatívnych opatrení vo vzťahu k umelému potratu, ktoré majú svoje korene práve v sovietskej komunistickí tyranii.

Pre ilustráciu uvediem iba niektoré západné krajiny, ktoré v tomto období legalizovali umelý potrat. V roku 1970 sa tak stalo vo Fínsku, v roku 1973 v Dánsku, v roku 1974 v Západnom Nemecku, v roku 1975 vo Francúzsku, Rakúsku a na Islande, v roku 1978 v Taliansku, v roku 1979 v Nórsku, v roku 1981 v Holandsku. Ďalšie západné krajiny nasledovali.

BUNDESTAG VERZUS SPOLKOVÝ ÚSTAVNÝ SÚD

Pristavme sa ešte na chvíľočku pri Západnom Nemecku. O tom, že komunistická Nemecká demokratická republika síce nepatrila k sovietskym satelitom, ktoré legalizovali umelý potrat hneď v prvej vlne po „víťazstve veci socializmu“, no začiatkom 70. rokov 20. storočia sa k nim pripojila, sme si už povedali. V západnej Nemeckej spolkovej republike sa diskusia o legálnom umelom potrate rozohorela práve po revolučnom roku 1968. 18. júna 1974 Bundestag legalizoval umelý potrat na požiadanie (so špecifikáciou jeho dôvodnosti) v prvých troch mesiacoch tehotenstva. Urobil tak prostredníctvom tzv. Piateho zákona o reforme trestného práva. Táto právna norma sa však stretla s veľkým nesúhlasom a odporom viacerých vlád spolkových krajín, a tak sa ňou musel na podnet piatich z nich a 193 federálnych poslancov (zväčša za CDU/CSU) zaoberať Spolkový ústavný súd.

V roku 1975 ústavný súd vyhlásil legalizáciu umelých potratov za odporujúcu Ústave SRN s odôvodnením, že základný nemecký zákon zabezpečuje ústavnú ochranu každého ľudského života v každej fáze jeho vývoja aj pred protiprávnym konaním matky. Verdikt západonemeckého ústavného súdu bol úplne iný ako verdikt Najvyššieho súdu USA či Ústavného súdu Rakúska, ktoré potlačili princíp

nedotknuteľnosti každého ľudského života vrátane nenarodeného v prospech tzv. „práva na súkromie“ ženy, z ktorého sa neskôr formulovalo tzv. „právo na potrat“.

O rok neskôr však parlament opätovne schválil novelizáciu trestného zákona, ktorý umožnil umelý potrat z medicínskeho, eugenického, kriminálneho a sociálneho dôvodu tak, že jeho vykonanie vyňal spod trestnej zodpovednosti. De iure to znamená, že umelý potrat zostal v nemeckom právnom systéme stále protiprávny (a je ním dodnes), ale zákonodarcu upustil od jeho trestania. O absurdnosti takéhoto prístupu sa asi polemizovať nedá.

Pre podstúpenie samotného potratového zákroku síce západonemecká legislatíva požadovala potvrdenie, že žena absolvovala rozhovor v odbornej inštitúcii, ktorého cieľom malo byť motivovanie ženy k inému rozhodnutiu ako k zabitíu vlastného nenarodeného dieťaťa, v praxi to však výrazným spôsobom počet záujemkyň o umelý potrat neznižilo. Príručky organizácií, ktoré sú z prostriedkov nemeckého štátu priamo financované ako „konzultačné centrá“, ktoré majú ženy odhovoríť od úmyslu podstúpiť umelý potrat, nijako neskrývajú svoj absolútny nezáujem o naplnenie tohto poslania. Stali sa v podstate iba vydavateľmi osvedčení o absolvovaní poradenského rozhovoru, ktoré sú potrebné pre podstúpenie beztrestného umelého potratu. Zvláštnym spôsobom tieto „poradenské centrá“, a najmä účasť katolíckych poradní v sieti nemeckých inštitúcií vydávajúcich potvrdenia o absolvovaní konzultácie pre podstúpenie umelého potratu, ovplyvnili tvár nemeckej Katolíckej cirkvi i nemeckého pro-life hnutia.

Po zjednotení Nemecka začiatkom 90. rokov 20. storočia diskusia o legálnom umelom potrate v nemeckej spoločnosti opätovne ožila, keďže hoci v oboch nemeckých štátoch bol umelý potrat de facto legálny, potratová legislatíva bola odlišná.

V roku 1992 Bundestag znovu schválil zákonnú úpravu umožňujúcu umelý potrat na požiadanie. Opätovne ju viacerí politici a verejne známe osoby (napr. vláda Bavorska či kancelár Helmut Kohl) napadli na Spolkovom ústavnom súde. Ten zareagoval značne schizofrenickým uznesením, podľa ktorého potrat je predchádzajúce rozhodnutie z polovice 70. rokov. Výplývalo z neho, že potrat na požiadanie je síce v rozpore s ústavou garantovaným právom na život človeka na každom stupni jeho vývoja, ale akceptuje skutočnosť, že v prvých troch mesiacoch tehotenstva nebude trestaný pod podmienkou, že žena absolvovala konzultáciu v špecializovanej inštitúcii. Nemecký federálny zákon z 21. augusta 1995 síce obsahuje niekoľko pozitívnych vyjadrení o ochrane nenarodeného ľudského života a potrebe poradenstva pre ženy uvažujúce o umelom potrate, konštatuje však, že umelý potrat je právne prípustný až do narodenia pri veľmi nejasne formulovaných „zdravotných indikáciách“.

Toto legislatívne opatrenie podrobili nemeckí katolícki biskupi kritike a pápež Ján Pavol II. v liste nemeckým biskupom napísal: „Zákon z 21.8.1995 okrem určitých pozitívnych vyjadrení o ochrane života a potrebe získať radu konštatuje, že umelý potrat je právne prípustný až do chvíle pôrodu, ak jestvuje veľmi nejasne vymedzená „lekárska indikácia“.

Toto nariadenie ste veľmi správne podrobili ostrej kritike Aj legalizácia umelého potratu v prípade „kriminologickej indikácie“ je absolútne neprijateľná pre veriacieho kresťana, ako aj pre všetkých ľudí s dobre formovaným svedomím. Prosím vás, aby ste podnikli ďalšie kroky smerujúce k zmene týchto nariadení“.

Ján Pavol II. sa stal k účasti nemeckých katolíckych diecéz na programe štátom financovaného „predpotratového poradenstva“ veľmi kriticky až odmietavo. Videl totiž v potvrdeniach o absolvovaní poradenstva, ktoré katolícke poradne vydávali, účasť katolíckej cirkvi na procedúre zabíjania nenarodených detí. V praxi totiž veľká časť žien, ktoré katolícke poradne navštívili, túto návštevu vnímala iba ako „povinnú jazdu“ pre získanie „papieru“, ktorý im umožní podstúpiť umelý potrat. Z tohto dôvodu požiadal nemeckých biskupov, aby sa nemeckí katolíci zo štátneho systému predpotratového poradenstva stiahli. Túto požiadavku nerešpektovala časť nemeckých katolíckych laikov, ktorí v roku 1999 založili sieť poradní s názvom „Donum Vitae“.

O necelé dve desaťročia neskôr, 26. 1. 2018, však Nemecká biskupská konferencia zverejnila list svojho vtedajšieho predsedu kardinála Reinharda Marxa adresovaný prezidentovi tzv. Ústredného výboru nemeckých katolíkov (ZdK) Thomasovi Sternbergovi, v ktorom po rokoch nepriamo odsúdil postoj pápeža Jána Pavla II. a „vysoko ocenil“ prácu aktivistov z Donum Vitae. Na toto rozhodnutie s nadšením reagoval napríklad nemecký katolícky kňaz a profesor na videnskej univerzite Matthias Beck, ktorý zvolil prístup akejsi kapitulácie (žiaľ, prítomný u mnohých „umiernených konzervatívcov“), že účasť katolíkov na štátnom systéme predpotratového poradenstva je „maximum toho, čo mohla cirkev od štátu dosiahnuť“. Beck dokonca bez snahy brániť postoj katolíckej cirkvi k umelému potratu konštatuje, že zákaz potratov by spôsobil iba zvýšenie počtu ich nelegálneho vykonávania.

V Nemecku síce bola zakázaná akákoľvek reklama na umelé potraty, ale to chce súčasná vláda kresťanských demokratov (CDU/CSU) a sociálnych demokratov (SPD) pod vedením Angely Merkelovej zmeniť.

BANDIERA ROSSA A TALIANSKÉ POTRATOVÉ VÍŤAZSTVO

Pred nejakým časom vyvolal búрку v talianskych médiách Francesco Pieri, taliansky kňaz z Bologne, ktorý na svojom pro-file sociálnej siete položil rétorickú otázku: „Kto má na svedomí viac ľudských životov: Totò Riina alebo Emma Boninová?“ T. Riina, ktorý zomrel v roku 2017, iba niekoľko týždňov pred uverením spomínaného statusu pátra Pieriho, bol obávaným „capo di tutti capi“ talianskej mafie. Za svoje zločiny, medzi ktorými bolo napríklad niekoľko stoviek objednávok vražd, bol až 26 krát odsúdený na doživotný trest väzenia.

E. Boninová je politička talianskej extrémnej ľavice, členka politického zoskupenia Radicali Italiani a azda najznámejšia talianska feministka a bojovníčka za „nové ľudské práva“. Svojou protiprávnou činnosťou a neskoršou politickou angažovanosťou sa výrazným spôsobom prispela o legalizáciu umelých potratov v Taliansku a otvorenie takých

„ľudskoprávnych“ tém, ako je otázka eutanázie, legalizácie drog či manželstiev osôb rovnakého pohlavia.

V roku 1973 Emma Bonino založila Centrum informácií o sterilizácii a potrate (CISA) v Miláne. Emma Bonino, neskoršia ministerka zahraničných vecí Talianska, eurokomisárka pre zdravotníctvo, podporovateľka európskej integrácie v duchu marxistického Manifestu z Ventotene, ho založila spolu so svojou súdružkou z Radikálnej strany Adele Faccio. Organizácia, ktorú založili, poskytovala Taliankam poradenstvo o sterilizácii, antikoncepcii a umelom potrate, pričom spočiatku taktiež financovala cesty klientok centra do Veľkej Británie a Holandska s cieľom podstúpiť umelý potrat.

V roku 1975 bola zatknutá talianskou policiou po tom, ako sa spolu s Adele Facciou a Gianfrancom Spadacciom prihlásila na políciu a priznala sa k vykonávaniu nelegálnych potratov. Zverejnila taktiež fotografiu z jedného z nich. Na fotografii je zachytená pri vykonávaní umelého potratu podomácky vyrobeným prístrojom, ktorého súčasťou bola pumpa na bicykel. Neskôr sa Bonino viackrát vyjadrila, že sama vykonala minimálne desaťtisíc zákrokov umelého ukončenia tehotenstva. Ich zatknutie bolo rozbuškou pre veľkú kampaň, ktorá vyústila do prijatia zákona známeho ako Legge 194 talianskym parlamentom v máji 1978. Vďaka jej nátlakovým akciám teda talianski zákonodarcovia tesnou väčšinou legalizovali na apeninskom polostrove umelý potrat podľa vzoru sovietskych či čínskych súdruhov.

Taliansky zákon o umelom potrate (Legge 194) umožňuje ženám usmrtiť svoje nenarodené dieťa bez akýchkoľvek limitov do 90. dňa tehotenstva. Pri pokročilejšom tehotenstve až do 20. týždňa tehotenstva „pre vážne poruchy vo vývoji dieťaťa, ktoré môžu byť vážnym rizikom pre psychické či fyzické zdravie ženy.“ Tento zákrok je bezplatný pre ženy, ktoré majú talianske zdravotné poistenie (sú držiteľkami talianskej karty zdravotného poistenia – tzv. tessera sanitaria). Ak nie sú zdravotne poistené v rámci štátneho systému zdravotného poistenia, za umelý potrat musia platiť.

V celoštátnom referende v roku 1981 väčšina zúčastnených nesúhlasila s opätovnou delegalizáciou umelých potratov.

Po úspešnom potratovom projekte Emma Boninová urobila závažnú politickú kariéru. Bola sedem volebných období poslankyňou talianskeho parlamentu, už spomínanou ministerkou, eurokomisárkou... Pikantnou veľavravnou zaujímavosťou v jej politickej kariére je, že v roku 1987 bola do talianskeho parlamentu zvolená na tej istej kandidátke Radikálnej strany, ako istá Ilona Stallerová, ktorá bola ako pornoherečka známa pod „umeleckým“ menom Cicciolina. Za zmienku stojí, že jej ultraľavicová strana, ktorá sa premenovala na stranu Talianski radikáli je v Európskom parlamente v tej istej frakcii (ALDI), ako slovenskí progresívni bojovníci za „nové ľudské práva“ so svojou úderkou „progresívnych veriacich“.

V posledných rokoch sa Emma Boninová preslávila ako podporovateľka masovej migrácie do Európy, pričom paradoxne argumentovala tým, že Európa vymiera a potrebuje „prílev čerstvej krvi“ z Afriky. Zasadzovala sa za hromadné udeľovanie talianskeho občianstva nelegálnym migrantom, čo výrazným

spôsobom znížilo jej popularitu v talianskej spoločnosti, ktorá v ostatných rokoch výrazne pociťuje problémy spôsobené silnými migračnými prúdmi z Afriky cez juh Talianska.

Keď sa na adresu Emmy Boninovej v súvislosti s jej orientáciou na „problémy tretieho sveta“ nedávno s obdivom vyjadrovali najvyšší predstavitelia Vatikánu vrátane pápeža Františka a keď dostala pozvanie prednášať v istej veľkej talianskej farnosti, v talianskom pro-life prostredí to vzbudilo oprávnené zdesenie. Jej dlhodobé angažovanie sa v aktivitách, ktoré vo svojej najhlbšej podstate odporujú kresťanskému pohľadu na dôstojnosť a nedotknuteľnosť ľudského života, ako aj jej nenávisť voči Katolíckej cirkvi, sú totiž všeobecne známe. Bonino si nenechala ujsť žiadnu príležitosť, aby svoje pohľadanie veriacimi verejne prejavila vo svojich politických stanoviskách či vystúpeniach. Za pontifikátu Jána Pavla II. v súvislosti s jeho zápasom o práva nenarodených na život sa osobne zúčastňovala protestov s heslom „Preč s Wojtyłom!“, za pontifikátu Benedikta XVI. protestovala na Námestí sv. Petra s transparentom, na ktorom bol nápis „No Taliban, No Vatican“.

AKO ZÁPADNÍ KREŠŤANSKÍ DEMOKRATI PODRAZILI SVOJICH VOLIČOV ALEBO OD ANDREOTTIHO CEZ JUNCKERA AŽ PO VARADKARA

Bolo by vskutku nespravodlivé zhodiť na ľavičiarov celú zodpovednosť za legalizáciu umelých potratov a revolúciu v kultúroetických otázkach na Západe. Napriek neustálemu verbálnemu deklarovaniu akéhosi „kresťanského“ pozadia programu a činnosti kresťanskodemokratických strán v západnej Európe, ich miera kolaborácie pri demontáži prirodzeného a overeného usporiadania spoločnosti, ktoré vychádzalo z kresťanského pohľadu na človeka, je značná.

Vráťme sa do Talianska druhej polovice sedemdesiatych rokov. Stranu talianskych kresťanských demokratov (oficiálny taliansky názov Democrazia Cristiana) viedol Aldo Moro, osvedčený politický líder a mnohoročný premiér talianskej vlády. Počas jedného zo stretnutí svojej strany v roku 1975 povedal: „Hoci sa kresťanskodemokratická strana odvoláva na princípy, ktoré boli dôležité v určitej fáze vývoja spoločnosti, predpokladá, že sa niektorých z nich vzdá, ak budú prekážkou v kontakte s masami a v politickej spolupráci“. Aldo Moro bol veľkým propagátorom politickej spolupráce a partnerstva medzi talianskymi kresťanskými demokratmi a komunistami. Bol odporcom vnútrostraníckej frakcie, ktorá úplne odmietala možnosť legalizácie umelých potratov.

Alda Mora uniesli ultraľavicoví teroristi z organizácie Červené brigády (tal. Brigate Rosse) cestou do parlamentu 16. marca 1978 po tom, čo zavraždili piatich členov jeho ochranky. V parlamente práve prebiehala diskusia o novej koalícii kresťanskodemokraticko-komunistickej vláde na čele s Giuliom Andreottim. Auto so zavraždeným Aldom Morom našli talianske bezpečnostné zložky po 55 dňoch od jeho únosu, symbolicky na polceste medzi centrárou talianskych kresťanských de-

mokratov a centrálu talianskych komunistov. Okolnosti a pozadie vraždy Alda Mora je dodnes nevyjasnené, ale jeho smrť bola symbolicky aj smrťou talianskej kresťanskej demokracie ako politickej sily bojujúcej za ochranu práva každého človeka na život bez ohľadu na to, v akej fáze sa nachádza.

Iba niekoľko dní po vražde A. Mora bola v talianskom parlamente schválená legislatíva umožňujúca legálny umelý potrat. Kresťanský demokrat premiér Giulio Andreotti zákon podpísal bez mihnutia oka, podobne ako kresťansko-demokratický prezident Talianskej republiky Giovanni Leone. Ten dokonca nevyužil ani svoje ústavné právo zákon vrátiť do parlamentu.

Taliansko však nebolo výnimkou. Kresťanskí demokrati pomaly preberali rétoriku a žiaľ, ako sa zdá, aj myslenie progresívnych bojovníkov za širokú liberalizáciu potratu. Preto neudivuje, že aj v iných krajinách sa podpisy kresťanskodemokratických politikov ocitli pod zákonmi legalizujúcimi umelé potraty či dokonca eutanáziu. Príkladov je mnoho, spomeniem len tie, ktoré sú podľa môjho názoru najmarkantnejšie.

Podme z Talianska do Belgicka a uvedme si príklad kresťanských demokratov. Významnej politickej sily v štáte, ktorý sa dnes pasuje za etalon demokracie a štandardu dodržiavania ľudských práv a príliš sa nechváli svojou síce krátkou, ale veľmi smutnou koloniálnou históriou. Práve v belgickom hlavnom meste Brusel ešte v roku 1958 organizovali pre unudých obyvateľov hlavného mesta výnimочné podujatie, tzv. „ľudské zoo“, kde privádzali živé ľudské „exponáty“ z bývalých belgických kolónií.

V krajine, ktorá je dnes akousi Mekkou všetkých euroštruktúr, sa práve za vlády kresťanských demokratov podarilo zbúrať tabu nedotknuteľnosti práva na život. 3. apríla 1990 parlament schválil zákon legalizujúci umelé potraty, pod ktorý sa podpísal premiér Wilfried Martens z Kresťanskej ľudovej strany. Premiér i vláda však mali problém. Na rozdiel od už spomínaného katolíka v talianskom prezidentskom úrade G. Leoneho, katolíka na belgickom tróne kráľ Albert Charles Baudouin I. odmietol pristúpiť na túto nechutnú hru dvojakej morálky. Vyhlásil, že sa „nebude podieľať na tomto zločine“ aj za cenu straty kráľovskej koruny. A naozaj, vláda sa odvolala na 82. článok belgickej ústavy, ktorý hovorí o neschopnosti panovníka vykonávať kráľovskú moc a po zvolaní spoločného zasadnutia oboch komôr parlamentu vláda pod vedením kresťanského demokrata prebrala kráľovské právomoci. Zákon tak bol prijatý bez kráľovho podpisu. Kráľ však zostal sám sebou, nestradil svoju tvár a nezradil svoje svedomie.

Asi najsmutnejším príkladom „progresivizmu“ európskej kresťanskej demokracie je príbeh dlhoročného luxemburského premiéra a neskoršieho predsedu Európskej komisie Jeana-Claudea Junckera z Kresťanskosociálnej ľudovej strany. Ako premiér vládol v Luxemburskom veľkovevodstve od roku 1995 do roku 2013. V tom období bola v tejto malej krajine najškor prijatá v marci 2009 legislatíva umožňujúca legálnu eutanáziu (v roku 2002 tak urobilo Holandsko, v roku 2003 Belgicko), v novembri 2012 bol v krajine legalizovaný umelý potrat na požiadanie, dokonca u nedospelých žiadateľiek bez potreby informovania rodičov. Podobne ako v prípade Belgicka pri zákone o legalizácii umelého potratu aj v prípade luxemburského zákona o eutanázii parlament narazil na nesúhlas

monarchu. V tom období si totiž každý zákon schválený luxemburským parlamentom vyžadoval potvrdenie veľkovevodcom. Zákon o legalizácii eutanázie však veľkovevodca Henrich odmietol potvrdiť, pretože, ako uviedol, takýto zákon je v príkrom rozpore s jeho svedomím. Deklaratívny „stupenec kresťanských hodnôt v politike“ Juncker však inicioval zmenu ústavy, podľa ktorej potvrdenie veľkovevodcu pre každý nový zákon už nebolo podmienkou jeho platnosti. Novelizovaná luxemburská ústava už predpokladá iba podpis veľkovevodcu pod zákonom ako symbol ukončenia legislatívneho procesu. Veľkovevodca už nemá právomoc zákony potvrdzovať alebo odmietat. Juncker teda nepriniesol Luxembursku „iba“ zrušenie právnej ochrany nenarodeného ľudského života a právnej ochrany ľudského života v jeho závere, ale de facto zmenil charakter štátu. Luxembursko sa tak stalo iba čisto protokolárnou monarchiou.

Nomináciu na jedného z „najprogresívnejších kresťanských demokratov“ všetkých dób by zrejme mohol dostať Leo Varadkar. Predseda írskej politickej strany Fine Gael, ktorá samu seba označuje za kresťanskodemokratickú a ktorá je v Európskom parlamente členom Európskej ľudovej strany. Strana sa na svojej oficiálnej internetovej stránke kuriózne hlási ku „kresťanskej demokracii a liberálnemu konzervativizmu“.

Tento na čele kresťanskodemokratickej strany prvý homosexuál otvorene deklarujúci svoj životný štýl i svojho partnera sa zapísal do dejín Írska ako niekto, kto spravil definitívnu bodku za Írskom ako štátom dávaným za príklad katolíckej spoločnosti, v ktorého legislatíve bola prítomná silná katolícka identita. Varadkar bol ako premiér pri páde Írska ako jednej z troch členských krajín Európskej únie, kde bol umelý potrat vo väčšine prípadov nelegálny.

V januári 2018 vyhlásil Leo Varadkar celoštátne referendum o zrušení 8. dodatku Ústavy Írskej republiky, ktorý zakazoval umelý potrat. V apríli toho istého roka spustil kampaň s názvom „Vote Yes“, ktorá mala presvedčiť členov jeho strany, aby podporili plnú legalizáciu umelých potratov. Je pri tom zarážajúce, že iba niekoľko rokov predtým bol vnímaný v otázke ochrany ľudského života od počatia po prirodzenú smrť za nekompromisného pro-life politika. Zmenil však názor. Nebudem sa zamýšľať nad tým, pod vplyvom čoho, ale faktom je, že krátko pred ním iniciovaným referendom sa zrejme cítil „trocha trápne“ a mal potrebu vysvetliť náhlu zmenu mnohoročných postojov aj viacerými mediálnymi výstupmi.

Referendum sa uskutočnilo 25. mája 2018 a zúčastnilo sa na ňom 64,13% oprávnených írskych voličov. Za legalizáciu umelých potratov bol 66,40% zúčastnených, proti 33,60%. Krátko po referende kresťanský demokrat Varadkar nešetril slovami nadšenej oslavy víťazstva zástancov legálnych umelých potratov a hneď v prvých dňoch po tejto udalosti vyhlásil pripravenosť vlády predložiť čo najškor zákon umožňujúci legálne vykonávanie umelých potratov na území írskej republiky. Pohrozil katolíckym nemocniciam v krajine, že ak odmietnu vykonávať umelé potraty podľa novej legislatívy, stratia financovanie z verejného zdravotného poistenia či priamo štátnu koncesiu na prevádzku. Varadkar v rozhovore pre britskú rozhlasovú stanicu BBC povedal: „Nebude možné, aby nemocnica financovaná z verejných zdrojov, bez ohľadu na vlastníka, odmietla

poskytnúť služby súvisiace s implementáciou novej legislatívy, ktorú schválil Dail (vláda) a Seanad (parlament). V takýchto prípadoch sa od katolíckych nemocníc bude požadovať previesť každý zákrok, ktorý bude v novom zákone legalizovaný. Takýto model štátu chceme.“

Krátko po referende o legalizácii umelého potratu sa v írskom hlavnom meste Dublin konalo Svetové stretnutie rodín (21.-26.8.2018). Hostom stretnutia bol aj pápež František. Po prilete do Írska ho privítal premiér Leo Varadkar. Vo svojom príhovore nezabudol s hrdosťou spomenúť úspech hodnotového kottmelca svojej kresťanskodemokratickej strany a zaoberať ho do vzletnej frázy: „Írsko 21. storočia je úplne iné. Hlasovali sme v parlamente a v referendách za modernizáciu našich zákonov. Ženy sú slobodné vo svojich rozhodnutiach a rodiny nabierajú novú podobu.“

Za prvý rok účinnosti zákona umožňujúceho legálny umelý potrat bolo v Írsku zabitých podľa oficiálnych vládnych štatistík takmer symbolických 6666 nenarodených detí.

OD FETICÍDY K INFANTICÍDE?

Pojmom feticída sa občas označuje podstata legálneho umelého potratu – masové zabíjanie detí v matkino lone. Slovom infanticída sa označuje vraždenie zväčša najmenších detí starovekými civilizáciami, či už z rozhodnutia rodičov (napríklad tzv. selektívna infanticída, pri ktorej vraždili rodičia dieťa, ktorého pohlavie nezodpovedalo ich preferenciám – zväčša dievčatka), alebo z rozhodnutia komunity (staroveké Grécko, Sparta). V niektorých kultúrach bolo bežné obetvanie detí božstvám. V západnej civilizácii infanticídu urobilo nelegálnou až kresťanstvo. Krátko po Milánskom edikte, ktorým sa stalo kresťanstvo legálnym náboženstvom v Rímskej ríši, sa odmietavo k infanticíde postavil cisár Konštantín I.

Keďže všeobecné rozšírenie legálneho umelého potratu výrazným spôsobom znížilo citlivosť celých spoločností na zabíjanie detí, ktoré pre ne boli ešte „neviditeľné“, dalo sa prirodzene očakávať, že toto otupenie vnímania zla bude viesť k ešte výraznejším deviáciám a strate citlivosti na zabíjanie tých, ktorí sú „málo viditeľní“.

Žiaľ, sme svedkami postupnej úplnej barbarizácie právnych systémov mnohých štátov. Od pôvodných boľševických návrhov legalizácie umelého potratu v prvých týždňoch tehotenstva sa postupne prešlo k „civilizovanej“ diskusii o jej prípustnosti v čoraz vyššom prenatalnom veku dieťaťa. Bodož som v niektorých prípadoch bolo právnymi systémami štátov legalizované usmrtenie nenarodeného dieťaťa až do času predpokladaného pôrodu.

V marci 2020 parlament Nového Zélandu legalizoval na návrh liberálnej vlády premiérky Jacindy Ardmorevej umelý potrat. Nový Zéland bol de facto poslednou západnou krajinou, ktorej právny systém pokladal umelý potrat za zločin bez výnimky. Novozélandskí zákonodarcovia schválili právnu normu, podľa ktorej je umelý potrat na požiadanie (bez uvedenia dôvodu) legálny do polovice tehotenstva a v prípade, že lekár skonštatuje, že je „klinicky vhodný“, je možné beztestne ho vykonať až do dňa pôrodu. Na legalizáciu umelého potratu nadviazala na Novom Zélande v októbri 2020 aj legalizácia eutanázie.

V auguste 2020 francúzske Národné zhromaždenie schválilo nový tzv. „bioetický zákon“. Zákon rozšíril možnosti

legálneho umelého potratu, pripúšťa genetické modifikovanie ľudských embryí a zavádza štátom financované umelé oplodnenie pre lesbické páry a ženy bez partnera. Otvoril tiež dvere legálnemu umelému potratu po 12. týždni tehotenstva prakticky až do deviateho mesiaca tehotenstva.

V časti tejto knihy venovanej legálnemu umelému potratu v USA sme si už spomenuli smutné prvenstvo štátu New York, ktorý podpisom guvernéra Andrewa M. Cuomo (mimochodom pokladajúceho seba samého za „slušného katolíka“) začiatkom roka 2019 legalizoval umelý potrat až do dňa pôrodu. Americký štát Virginia je však desivou ukázkou toho, kam vedie posúvanie pomyselných morálnych mantinelov a dlhodobé otupovanie ľudských svedomí. Práve tu sa objavil v politickej diskusii nový termín „postnatálny potrat“ (ang. Postnatal Abortion), ktorý je akýmsi derivátom anglického slovného spojenia „after-birth abortion“ („potrat po pôrode“). V dnešnom svete sa žiaľ nájdu „bioetici“, ktorí koncept „postnatálneho potratu“ obhájajú a presvedčujú, že tak nenarodené dieťa, ako aj dieťa čerstvo narodené, je iba „potenciálnou osobou“. Dosvedčuje to napríklad aj vedecký časopis Journal of Medical Ethics. Na jeho stránkach zjavný oxymoron označený ako „potrat po pôrode“ obhájajú dvaja akademici A. Giubilini a F. Minerva.

Meno političky Kathy Tranovej už tiež bolo v tejto publikácii spomínané. Pripomeňme si, že krátko po legalizácii umelého potratu až do dňa predpokladaného pôrodu v štáte New York táto osoba predložila štátnej legislatívnej komisii štátu Virginia návrh zákona, ktorý hovorí o možnosti „podrobiť potratu dieťa aj vo chvíli, keď sa už zjavne začal pôrod“. Doterajšia veľmi liberálna právna úprava štátu Virginia o umelých potratoch ich dovoľuje v treťom trimestri tehotenstva iba vtedy, keď je „veľmi ohrozený“ život matky. No toto sa zdalo nedostatočné miestnym politikom z demokratickej strany. Tí sa rozhodli požiadať o rozšírenie možnosti umelého potratu až do pôrodu na „riziko straty zdravia alebo života“ (bez potreby odborného posúdenia pravdepodobnosti takéhoto rizika) a možnosť „psychickej ujmy, ktorú by žena mohla utrpieť pri pôrode“. Celá procedúra by si podľa demokratických politikov nevyžadovala súhlas troch lekárov, ako tomu bolo doposiaľ, ale stačil by podpis jedného. Ak by sa teda našiel medzi lekármi jeden radikál-ny zástanca „práva voľby“, mohlo by sa stať, že pre legálne a beztestné usmrtenie nenarodeného dieťaťa v deviatom mesiaci tehotenstva, povedzme pár minút pred prirodzeným pôrodom, by bolo postačujúce, ak by tento lekár usúdil, že sa-motný pôrod je pre ženu „príliš psychicky náročný“, či potenciálne narodenie chorého dieťaťa jej môže spôsobiť psychicke problémy. Iluzórna hranica, ktorá vo svete zástancov legálneho potratu delí nenarodené dieťa od toho, kedy „ešte nie je a odkedy už je človekom“ by sa tak posunula natoľko, že je to ťažko akceptovateľné aj pre väčšinu zástancov „pro-choice“ prístupu.

Guvernér štátu Virginia Ralph Northam, ktorý už bol v tejto knihe spomínaný, sa pri obhajobe legislatívneho návrhu Kathy Tranovej a jej demokratických spolustraníkov nechal na vlnách rozhlasovej stanice WTOF počuť, že žena by mala mať právo nielen na umelý potrat do dňa predpokladaného pôrodu, ale aj na legálny „postnatálny potrat“. Čiže po porodení chorého či ťažko zdefor-

movaného dieťaťa by sa matka porozprávala s lekárom, „čo ďalej“. Či sa lekár bude usilovať dieťaťu poskytnúť najlepší zdravotnú starostlivosť, alebo dieťa usmrtí. Samozrejme, v rámci beztestného a plne legálneho „medicínskeho zákroku“. V praxi by to napríklad znamenalo, že po pôrode dieťaťa s Downovým syndrómom by sa matka mohla niekoľko minút či niekoľko hodín po pôrode rozhodnúť, či si dieťa „nechá“, alebo ho „dá pred“, rozumie rukami lekára a zdravotníckej personálu „humánne“ zabije. To, že sa západná civilizácia vracia k najneľudskejším praktikám starých civilizácií, čiže omnoho ďalej, ako do tak často v progresívnych kruhoch omieľaného „temného stredoveku“, je zrejme.

Julian Savulescu, redaktor časopisu Journal of Medical Ethics, vo svojom vysvetlení, prečo na stránky tohto časopisu zaradil, napriek svojmu odmietavému postoj k zabíjaniu detí, už spomínaný text obhajujúci „postnatálny abort“, uvádza pre-kvapivé tvrdenie, že právny systém súčasného Holandska umožňuje legálnu a beztestnú infanticídu a pripomína zásadný dokument v tejto oblasti, tzv. Groningenský protokol (angl. Groningen Protocol). Skutočnosť legálneho, presnejšie depe-nalizovaného zabíjania detí do jedného roka, ktorých život nie je podľa nejasných kritérií samozvanych úrčovelov hodnoty ľudského života „dostatočne kvalitný“, potvrdila nedávno aj holandská vláda. A potvrdila zároveň smutný výrazný podiel západnej kresťanskej demokracie na úplnej demontáži fundamentálnych princípov, na ktorých vyrástla naša civilizácia. Jej predseda a zároveň minister zdravotníctva Hugo de Jonge z Kresťanskodemokratickej aliancie (CDA) 13. októbra 2020 oznámil, že vláda schválila legalizáciu eutanázie pre deti od 1 do 12 rokov a povedla ho, aby pripravil príslušnú právnu normu. Pre deti nad 12 rokov je v Holandsku eutanázia legálna už dávnejšie. Najzarážajúcejšie na celej tejto legislatívnej procedúre je, že sa pri nej holandská vláda odvoláva na výzvy stavovskej organizácie miestnych pediaterov, ktorá sa takéhoto zákona dovoľovala.

Rok 2020 je v Holandsku skutočne výnimočný pre šírenie kultúry smrti. V apríli 2020 holandský najvyšší súd vydal pre-cedentný rozsudok. Zbavil ním viny lekárkou, ktorá vykonala eutanáziu na žene trpiacej demenciou. Tá však predtým s eutanáziou nevyjadřila súhlas. Pacientke pred vykonaním eutanázie primiešala do kávy upokojujúce prostriedky. Tie ale prestali účinkovať, žena sa prebrala a zjavne bránila, a tak ju podľa obžaloby až do usmrtenia musela pridržavať jej vlastná dcéra, ktorá o eutanáziu matky požiadala, keďže ju údajne chcela vyslobodiť z „väzenia vlastného tela“. Najvyšší súd vydal rozsudok, v ktorom uviedol, že „eutanázia môže byť prevedená aj vtedy, keď pacient nie je schopný vyjadriť svoju vôľu“.

Holandská spoločnosť si tak vytvorila temer dokonalé koleso smrti. Začína sa neobmedzenou možnosťou rodičov zabiť svoje dieťa – od počatia v podstate až do chvíle, kedy ešte ako zákonní zástupcovia o ňom rozhodujú a uzatvára ho možnosť detí temer neobmedzene zabiť vlastných rodičov. Vitajte v novej realite postkresťanskej Európy!

DARIUSZ ŻUK-OLSZEWSKI

Licencia na zabíjanie

alebo krátke dejiny

legálnych umelých potratov

od Lenina po súčasnosť

APPCC – Antonio Di Padova

Production Company, Košice 2021

Zoznamy extrémistických skupín, či už politických alebo apolitických zostavuje vláda toho ktorého štátu, pričom môže ktorúkoľvek politickú opozíciu označiť za extrémistickú. Druhým prívlastkom nacionalizmu je radikálnosť. Tradične bol radikalizmus pripisovaný stúpencom Francúzskej revolúcie. Radikalizmus býva najčastejšie definovaný ako označenie politických postojov, ktoré nevedú k odstráneniu demokratického politického systému a pohybuje sa v rámci ústavného vymedzenia.

Nacionalizmus je v konfliktom vzťahu práve s neoliberálnym personalizmom preferujúcim len osobné vzťahy. Na druhej strane je paradoxne veľmi blízko k podstate kozmopolitizmu, ktorý rovnako nadradzuje nad osobné, všeľudské vzťahy. Bezbrehý altruistický rozmer však ohraničuje najprirodzenejšou hranicou vlastného národa. Na dokreslenie množstva názorov poukážeme na teóriu E. Gellnera. Nacionalizmus môžeme podľa E. Gellnera definovať aj ako politický princíp, ktorý tvrdí, že národná a politická jednotka musia byť zhodné. Jeho východisko pre nacionalizmus v hľadani viery pre lepší život, kde sa štát stáva ochrancom vyššej kultúry, môže rozšíriť rady nacionalistov. Nacionalizmus je podľa Gellnera usporiadanie ľudských skupín do veľkých, kultúrne jednotných jednotiek. Nie je teda prirodzený ani vrodenný, spočíva v špecifických nárokoch kladených životom v spoločnosti.

VSTUP SNS DO PONOVBROVEJ POLITIKY

Z pohľadu dnešnej politologickej optiky bol vstup SNS do ponovobrovej politiky asi najprekvapujúcejším momentom prvých slobodných demokratických volieb, ktoré sa konali v dňoch 8. a 9. júna 1990. Samotný vstup bol rájny, a to ako na pôdu SNR, tak aj do oboch snemovní FZ. Vstup SNS do SNR sa predpokladal, avšak vstup do československého parlamentu bol v tom čase pre mnohých veľkým prekvapením. Aj tento samotný fakt poukázal na vyspelosť veľkej časti voličov, že Slovensko chcelo riešiť svoju nezávislosť a zvrchovanosť predovšetkým kultúrnym, kultúrnym a mierovým spôsobom. Spôsobom, ktorým bolo vyjednanie s českým partnerom a nie primitívnym balkánskym spôsobom, ktorý sme mali nie tak dávno možnosť sledovať aj v prípade albánskeho odčlenenia Kosova od Srbska. Biele miesto v slovenskej spoločnosti po páde totality a internacionalizmu prirodzene vyplnilo hľadanie národnej identity. S potrebou národnej legitimity a zdôvodnenia politickej organizácie spoločnosti podľa nových, národných priorít, prišla práve SNS.

SNS bola už od svojho samotného zrodu obnovy v roku 1990 označovaná za nacionalistickú politickú stranu. Organizačné jadro, ktoré sa vytvorilo už v decembri 1989 v Bratislave, sa rozhodlo obnoviť SNS. Vo februári 1990 bol v tlači zverejnený návrh programu tejto obnovenej politickej strany, ktorá sa priamo prihlásila a programovo nadviazala na historickú SNS, ale už v nových, časovo aj politicky odlišných podmienkach. Jej novodobé počiatky sú spájané so spoločnosťou, ktorá sa schádzala v bratislavskej kaviarni hotela Krym,

a jednak s činnosťou Štúrovej spoločnosti, ktorá aj keď nie oficiálne existovala už pred novembrom 1989. Oficiálne bola strana zaregistrovaná na Ministerstve vnútra 7. marca 1990. SNS sa ihneď stala stranou agresívnej rétoriky namierenej proti požiadavkám maďarskej menšiny, čechoslovakizmu a niekedy, i keď nie všeobecne, proti Čechom. Aj keď bolo v SNS množstvo stúpencom samostatnej Slovenskej republiky, v prvej polovici roka 1990 v strane nechýbali ani federalisti. SNS už v marci a v apríli 1990 začala vystupovať za skutočnú federáciu a požiadavku samostatnosti Slovenska zatiaľ nepredložila. Prvý snem SNS sa uskutočnil v sobotu 19. mája 1990 v Žiline. Za hlavný a posvätný cieľ si delegáti snemu prehlásili zachovanie národnej identity a existencie slovenského národa. Bolo zvolené

vzdaných hlasov a podielom 13,94 % hlasov, stala treťou najsilnejšou stranou v Slovenskej republike. Výsledky volieb potvrdili prechod k demokracii a definitívne odstavili komunistickú stranu z vládných pozícií.

Do SNR zasadlo 22 poslancov SNS zvolených na kandidátnej listine. Vo voľbách do Snemovne ľudu FZ získala SNS 10,96 % hlasov a 6 mandátov.

Vo voľbách do Snemovne národov FZ získala SNS 11,44% hlasov a 9 mandátov. Uvádžame, že vzhľadom na prebiehajúce celospoločenské reformy začiatkom roka 1990, neboli zo strany SNS žiadne náznaky ani pokusy zaradiť sa pred prvými slobodnými voľbami do žiadnej európskej politickej strany či frakcie.

Volebný úspech SNS značne mobilizoval národne orientovanú časť

Súvisela s narastajúcim napätím na národnostne zmiešanom území južného Slovenska. Matica slovenská a národne orientované politické strany chápali otázku jazyka ako otázku suverenity slovenského národa v Slovenskej republike a integrujúci dorozumievací prostriedok všetkých jej obyvateľov.

KOMPETENČNÝ ZÁKON

Naliehavosť novo vymedziť zmysel a obsah federatívneho štátu a rozsah kompetencií, ktoré mu obidve svojbytné národné republiky zveria, si uvedomovali predstavitelia národných i federálnych orgánov. Aj napriek všeobecnej deklarácii po spoločnom štáte postupovali rokovania v tejto zložitej otázke pomaly a ťažkopádne. V tomto období zohrával dôležitú úlohu prostredníctvom rokovaniach prezident Václav

SNS – najstaršia politická strana Slovákov (2)

devätnásťčlenné vedenie strany a za prvého novodobého predsedu SNS bol zvolený vtedy štyridsaťštyriročný Vítázoslav Moric z Martina. Táto nadväznosť na historickú SNS je však sporná ako z hľadiska programovej orientácie, tak aj podmienok, v ktorých pôsobila.

VÝSLEDOK PRVÝCH SLOBODNÝCH VOLIEB PRE SNS

Demokratický proces po roku 1989 sa okrem iného vyznačoval aj nástupom veľkého množstva politických strán, medzi ktorými nezanebateľne figurovali i viaceré s konzervatívnym či kresťanským svetonázorom. SNS predstavovala politický subjekt založený na troch pilieroch: kresťanskom, sociálnom a národnom. Vyprofilovala sa ako nacionalistická strana s prvkami euroskepticizmu a požadovala vznik samostatnej Slovenskej republiky.

Ako sme spomenuli, v dňoch 8. a 9. júna 1990 sa v Č-SFR sa konali prvé demokratické voľby od roku 1935. Tie zavŕšili základné spoločenské zmeny po novembrovej revolúcii 1989, ukončili provizórium spoločenských a politických pomerov a ústavnou cestou rozhodli o otázke moci. V roku 1990 platilo, že politický subjekt pri voľbách do SNR musel dosiahnuť 3% volebný prah a do Snemovni FZ 5%.

Vo voľbách bola Slovenská republika rozdelená na štyri volebné kraje: hlavné mesto SR Bratislava, Západoslovenský kraj, Stredoslovenský kraj a Východoslovenský kraj, čo v podstate kopirovalo administratívno-správne členenie republiky. Na základe ich výsledkov sa novokonštituoval najvyšší zákonodarný orgán Slovenskej republiky – Slovenská národná rada. Kandidovalo 16 politických subjektov. Voľby do SNR sa konali v 5660 volebných okrskoch paralelne s voľbami do Federálneho zhromaždenia. Volebná účasť dosiahla 95,39 %, keď z 3622650 zapísaných voličov odovzdalo svoj hlas 3377726. Po voľbách vládnu koalíciu zostavili VPN, KDH a DS, ktoré spolu získali 57,3 % hlasov a 86 poslancov. SNS sa pod volebným číslom 16 so ziskom 470974 odo-

verejnosti. Začali sa aktivizovať národne orientované mimovládne organizácie a iniciatívy, či existujúce stranícko-politické subjekty národného charakteru, medzi ktorými bolo aj výrazne separatistické a rétorikou militantné Hnutie za oslobodenie Slovenska. Isté formy spolupráce týchto strán, hnutí a iniciatív sa výrazne prejavili počas prípravy, prerokovania a schvaľovania jazykového zákona v SNR v októbri 1990, počas kompetenčného zákona vo FZ v decembri 1990, či počas politickej Deklarácie za zvrchované Slovensko v júli 1992. Napriek zložitému vývoju vo FZ už od začiatku svojho volebného obdobia dokázali zvolení poslanci za SNS vykonať veľa v prospech slovenskej veci. Pri každej novej príležitosti odvážne obhajovali národné záujmy Slovenska na federálnej úrovni. Predovšetkým Snemovňa ľudu sa stala baštou pôsobenia národných síl.

NÁVRH JAZYKOVÉHO ZÁKONA Z INICIATÍVY SNS

Začiatkom septembra 1990 skupina poslancov SNS A. Hrnko, P. Brňák, J. Prokeš, V. Miškovský a M. Anđel predložila v SNR návrh na vydanie Ústavného zákona SNR o postavení slovenského jazyka ako štátneho jazyka v Slovenskej republike. Dôvodová správa návrhu zákona uvádza, že jazykový zákon je prirodzenou súčasťou vyspelých právnych systémov. Slovenský jazyk je národným jazykom Slovákov ako jediného štátotvorného subjektu Slovenskej republiky. Z toho vyplýva aj úloha slovenského jazyka ako zjednocujúceho jazyka všetkých občanov Slovenskej republiky. Týmto ústavným zákonom sa vytvoria záruky na existenciu jednotného prostriedku dorozumenia medzi občanmi Slovenskej republiky. Zabezpečí sa tak základný predpoklad plného fungovania všetkých stránok politického, spoločenského a hospodárskeho života pri rešpektovaní medzinárodných zmlúv. Otázka jazykového zákona sa postupne vyvinula do vážneho politického problému a stala sa deliacou čiarou nielen vo vnútri politických strán, ale aj v celej spoločnosti.

Havel. Na jeho prejav a predovšetkým pasáž, v ktorej rozvíjal úvahy o tom, že v novej Ústave by nemalo byť zakotvené právo slovenského a českého národa vystúpiť z federácie, vydalo ostrý nesúhlas v spoločnom vyhlásení národne orientované politické strany na Slovensku: SNS, SES, Hnutie za nezávislosť Slovenska, Strana národnej prosperity, Strana slobody a Nezávislá strana Slovákov. Federálna vláda s verziou kompetenčného zákona vyjadřila súhlas 15. novembra 1990. Slovenská vláda ho prerokovala s kladným výsledkom 19. novembra 1990 a ihneď ho postúpila na prerokovanie do SNR. Kompetenčný zákon zmiernil na prechodnú dobu Slovensko-České vzťahy. Zákon však neriešil filozofickú stránku problému rozdielného chápania Česko-Slovenska Čechmi a Slovákmi, a bol preto iba dočasným kompromisom. Zatiaľ čo česká strana pokladala zákon za maximum, pre slovenskú politiku znamenal iba prvý krok ku konečnému cieľu, dosiahnutiu voľnosti, v ktorej by Slovensko mohlo spojiť výhody vlastného štátu s výhodami štátu spoločného.

DEKLARÁCIA ZAZVRCHOVANÉ SLOVENSKO

Návrh Deklarácie o štátnej suverenite SR, nazývaný aj Deklaráciou zvrchovanosti, jej autori chápali ako súčasť vyjadrenia identity slovenského národa a jeden zo stupňov na dosiahnutie suverenity a zvrchovanosti Slovenska. Návrh Deklarácie zvrchovanosti pripravil Milan Ferko a dokončený bol 14. januára 1991. Podpisalo ju 45 predstaviteľov slovenskej inteligencie. Hoci návrh výslovne nehovoril o samostatnom Slovensku, jeho smerovanie naznačovalo ambície časti slovenského politického spektra dosiahnuť nielen všetky atribúty štátnosti, ale aj samostatnosť. Deklarácia zvrchovanosti v slovenskej spoločnosti vyvolala hlboký rozkol. Získala si podporu časti verejnosti, SNS, MS i slovenských emigrantských organizácií vo svete, ale aj odmietnutie profederalisticky orientovanej časti spoločnosti. Deklarácia zvrchovanosti bola pôvodne zaslaná SNR ako petícia

občanov. Pretože mala formu výzvy, odmietol sa vtedajší predseda SNR František Mikloško Deklaráciou zvrchovanosti zaoberať. Do úplne inej polohy sa celá výzva dostala, keď sa pod Deklaráciu zvrchovanosti podpísalo niekoľko poslancov SNR, predovšetkým z radov SNS. Týmto aktom už išlo o poslanecký návrh, ktorý predseda SNR nemohol ignorovať. Dňa 19. júna 1991 sa Deklarácia zvrchovanosti dostala do programu rokovania SNR v súvislosti so správou o príprave slovenskej Ústavy. Za Deklaráciu zvrchovanosti sa jednoznačne postavila SNS. Za HZDS vystúpil poslanec Jozef Moravčík, ktorý v mene poslaneckého klubu vyjadril postoj, v ktorom sa HZDS jednoznačne hlási za súžitie s Českou republikou v spoločnom štátnom zväzku. KDH ústami svojho poslanca Petra Haťapku potvrdila presadzovanie a urýchlené prijatie Ústavy SR ako suverénneho a zvrchovaného štátu s úplnými kompetenciami. Východisko k riešeniu vzťahov medzi SR a ČR KDH videlo v uzavretí zmluvy medzi SR a ČR. VPN sa postavila jasne proti Deklarácii zvrchovanosti. Poslančka Zuzana Mistríková odmietla Deklaráciu zvrchovanosti, pretože podľa nej všeobecná zvrchovanosť zákonov SNR na území SR znamená vyhlásenie samostatného slovenského štátu a porovnaním obsahu Deklarácie zvrchovanosti so znakmi štátu možno konštatovať, že ich obsahuje všetky, a jeho prijatie SNR by predstavovalo politický akt, ktorého obsahom je vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky. SDL zaujala k celej veci vyhybavý postoj. Výsledkom bolo schválené uznesenie, ktoré berie na vedomie návrh Deklarácie zvrchovanosti a odporučilo ju zaradiť ako pracovný materiál do ústavných dokumentov. Iniciatíva Za zvrchované Slovensko znovu zmobilizovala svojich prívržencov v súvislosti so zasadnutím SNR stanoveným na 23. septembra 1991. Vydala výzvu k občanom, aby podporili iniciatívu, a poslancov SNR aby vyhlásili zvrchovanosť Slovenska. Deklarácia zvrchovanosti však v SNR prijatá nebola, pretože vládna väčšina k nej mala stále odmietavé stanovisko.

Návrh Deklarácie zvrchovanosti opäť oficiálne predložili HZDS spoločne so SNS a národnou frakciou v KDH v SNR 4. novembra 1991. Poslanci sa návrhom odmietli zaoberať, pretože ho považovali a chápali ako akt vyhlásenia samostatnosti Slovenska. Napriek tomu pokusy presadiť Deklaráciu zvrchovanosti v SNR opakovane pokračovali aj v roku 1992.

Až nastane čas na začlenenie Č-SFR do európskych spoločenstiev, bude Slovensko žiadať v tomto orgáne vlastné kreslo. Po dlhotrvajúcich nejasných politických vyhláseniach konečne Ján Čarnogurský naplno povedal, ako to myslel s budúcnosťou Slovenska. Dnes je už jasné, prečo odmietol Deklaráciu o štátnej suverenite a zvrchovanosti Slovenska. Hlavnou podmienkou pre pridelenie stoličky v Európe malo byť podľa neho čakanie. Existenčné záujmy slovenského národa neznášali časový odklad. Potrebu suverenity a štátnosti Slovensko pred svetom vôbec nepotrebovalo obhajovať. K tej sa musí hlásiť. Najväčším omylom národa je vzdať sa dobrovoľne svojho práva na samostatný štát, práva na slobodu a historickú existenciu.

MIROSLAV ŠUŇAL